

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Restoranlarda
1 milyard manat
xərcləyən
kimlərdir?
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 18 iyul 2024-cü il Cümə axşamı № 124 (8497) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

YAP parlament çoxluğunu yenə qazanmaq istəyir

Açıqlanan siyahıda sürpriz namizədlər var

yazısı səh.5-də

ABŞ-ın Zəngəzura yerləşmək istəyi - ilk addım şampanla atıldı

yazısı səh.4-də

Dərsliklərimizi əcnəbilər yazırmış - reaksiya

yazısı səh.6-də

İcra başçıları üçün "soyuq yay" - kadr dəyişiklikləri davam edəcək

yazısı səh.3-də

Dövlət qurumlarına kütləvi kiberhücum

yazısı səh.6-də

Tütün qədər zərərli olan yağ Bakı marketlərini doldurub

yazısı səh.10-də

Tələbələrin köçürülməsi prosesi nə vaxt başlayacaq?

yazısı səh.6-də

Orqan köçürmə ilə bağlı yeni qərar - ölkədə bu qədər xəstə...

yazısı səh.10-də

Trampın mümkün qayıdışı və Bakı üçün iki üstünlüyü

yazısı səh.11-də

Qızılı "qızıl qiymətinə" qaldıran səbəblər

yazısı səh.14-də

İtaliyalılar Kür sahilində elə bir xəzinə tapdılar ki...

yazısı səh.13-də

SÜLH SAZİŞİ ÜÇÜN AZƏRBAYCANA KOMPROMİS ÇAĞIRIŞI - MASADA NƏLƏR VAR?

Prezident İlham Əliyevin sülh üçün əsas şərti Ermənistanı dalana dirəyib; rəsmi İrəvan konstitusiyaya və normativ hüquqi aktlara düzəliş etməsə, sülhün imzalanması heç nəyi dəyişməyəcək; ekspertlərdən ilgincliklər

yazısı səh.9-də

Bakıda "Parisi partladan" daha bir mühüm tədbir

Korsika, Melaneziya, Polineziya, Karib və Antil adaları qrupundan olan 15-dən çox siyasi partiya rəhbərinin iştirakı ilə keçirilən qurultayda Fransa terrorçu dövlət adlandırıldı

yazısı səh.8-də

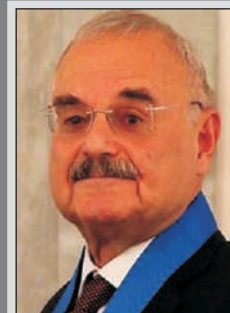
Rza Zərrabın yeznəsinin Bakıdakı şirkətinə qarşı iş açıldı

yazısı səh.3-də

Qüdrət Həsənzadə: "YAP-in ciddi müdafiə etdiyi namizədləri udmaq çətin məsələdir"

yazısı səh.7-də

Qazağın torpaqlarını Ermənistanla Artur Rəsizadə verib?

yazısı səh.4-də

Səbuhi Mehdiqadov müavin oldu

Prezident İlham Əliyev Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilan rayonlarındakı xüsusi nümayəndəsi Vahid Hacıyevə müavin təyin edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb.

“Report” xəbər verir ki, bu vəzifə indi qədr xüsusi nümayəndəlikdə baş məsləhətçi vəzifəsində çalışan Səbuhi Mehdiqadovə həvalə olunub.

O, bu qurumdan əvvəl kənd təsərrüfatı nazirinin müaviri, “Təmiz şəhər” ASC-nin İdarə Heyəti (İH) sədrinin müavini, İqtisadiyyat Nazirliyinə məxsus “İstehlak Mallarının Ekspertizası Mərkəzi” MMC-nin direktoru, “Azərbaycan Stolüstü Tennis Federasiyası” İctimai Birliyinin (İB) Baş katibi, “Azərbaycan Ağır Atletika Federasiyası” İB-nin İH sədrinin müavini işləyib, hazırda “Azərbaycan Stolüstü Tennis Federasiyası” İB-nin vitse-prezidentidir.

COP29-da bu yarışlar dayandırılacaq

Bu ilin noyabrında Bakıda keçiriləcək COP29 tədbiri vaxtı I Liqa, II Liqa, Əvəzədar Liqası və Azərbaycan kubokunun oyunları keçirilməyəcək. Premyer Liqaya gəlirdə isə həmin vaxt çempionatda milli komandaların oyunlarına görə fasilə olacaq.

Vətəndaşların kartındakı vəsaitləri ələ keçirən şəxslər tutuldu

80-ə yaxın vətəndaşın kartındakı vəsaitləri ələ keçirən şəxslər saxlanıb. Bu barədə Daxili İşlər Nazirliyindən bildirilib.

Məlumatla görə, DİN-in Kibercinayətkarlıqla Mübarizə Baş İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən keçirilən əməliyyat tədbirləri nəticəsində internet üzərindən vətəndaşların pul vəsaitlərini ələ keçirən Əhməd Məmmədov və Etibar Vəliyev saxlanılıblar.

Həmin şəxslər müxtəlif markalı avtomobillərin şəkillərini və məlumatlarını özələrinə məxsus nəqliyyat vasitəsi kimi təqdim edərək, qat-qat ucuz qiymətə satılması barədə elan saytlarında məlumatlar yerləşdiriblər.

Daha sonra isə onlara zəng edən müştərilərlə satış qiyməti barədə razılığa gələrək alıcıların kart məlumatlarını əldə ediblər. Həmin şəxslərin pul vəsaitlərini “Card to card” əməliyyat sistemi ilə hesablarına köçürüblər.

Araşdırmalar zamanı saxlanılan şəxslərin 80-ə yaxın vətəndaşa maddi ziyan vurduqları məlum olub.

Saxlanılan şəxslər barəsində məhkəmənin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

“Linkoln” - “Qarabağ” görüşünün vaxtı bilindi

UEFA Çempionlar Liqasının 2-ci təsnifat mərhələsində “Qarabağ”ın “Linkoln”la ilk oyununun vaxtı bəlli olub.

UEFA-nın saytı xəbər verir ki, iyulun 23-ü “Europe Point” stadionunda keçiriləcək görüş Bakı vaxtı ilə saat 20:00-da başlayacaq.

Bakıdakı görüş isə iyulun 30-da keçiriləcək.

Bakıda evlər niyə bahalaşıb?

Bakıda mənzillər son 1 ildə 14 faiz bahalaşıb. 2024-cü ilin II rübündə isə mənzil bazarında qiymətlər 2023-ci ilin II rübünə nisbətən 9.2% artıb.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, cari ilin II rübündə ilk mənzil bazarında qiymətlər ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 10.3 %, təkrar mənzil bazarında qiymətlər isə 9.2 % artıb.

Belə ki, 2024-cü ilin II rübündə mənzillər əvvəlki rüblə müqayisədə 2.2%, o cümlədən ilk mənzil bazarı üzrə 3.3%, təkrar mənzil bazarı üzrə 2.2% bahalaşıb. Onu da qeyd edək ki, Bakıda 1 otaqlı mənzillərin qiymətləri artıb.

Daşınmaz əmlak bazarının

da son 1 ildə bahalaşmaya hansı amillər səbəb olub?

Daşınmaz əmlak məsələləri üzrə ekspert Elnur Fərzəliyev Cebhe.info-ya bildirib ki, ümumilikdə 2023-cü ilin oktyabr ayından daşınmaz əmlak bazarı, xüsusilə də Bakı və digər böyük şəhərlərdə çox ciddi durğunluq hökm sürür: “Yalnız bu ilin fevral-mart aylarında ipoteka kreditləri verilməsi səbəbindən bazarda canlanma yarandı və daha sonra yenə də durğunluq yaşanır. Söhbət bazara müraciət edən müştərilərdən gedir. Bunun tam əksi olaraq bəzi tikinti şirkətləri var ki, daxili kreditlə uzunmüddətli, 20-25 illik mənzillər satırlar. Həmin tikinti şirkətlərinin satış qiymətlərində müəyyən qədər artım var. Çünki buraya kreditli şərtlərə görə axın çoxdur. Ancaq nağd satışlarda demək olar ki, artım yoxdur. Artımlar yalnız tikilməkdə olan yeni binalardadır. Çünki onların gündən-günə maye dəyəri artır. Köhnə, təkrar mənzil bazarında isə istər köhnə, istər yeni tikili binaların satışında nisbi durğunluq hökm sürür. Məsələyə başqa bir tərəfdən baxaq. Əvvəlki illərdə alıcıların böyük hissəsi Rusiyadan gəlirdilər. Rusiya-Ukrayna müharibəsi səbəbindən artıq oradan daşınmaz əmlak almaq üçün gələn insanların da sayı azdır. Hazırda buradakı evlərini satır, pulu dollara çevirib Rusiyaya aparırlar. Çünki orada həmin dolları xırdalayanda daha böyük kapital əldə edirlər”.

AZAL Füzuliyə uçuşlara başladı

Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin kollegiyasının qərarına əsasən biletlərin qiyməti bir tərəfə 78 manat təyin edilib. Bu qiymətə 10 kq-a qədər əl yükü və 23 kq-a qədər baqaj daxildir.

Dönərxanalarda dəhşətli vəziyyət

“Toyuq, balıq, ət və s. kimi riskli qidaların daşınması, saxlanması, emal prosesi, isidilməsi və təqdimatında qida təhlükəsizliyi başda durur. Bu iş qida təhlükəsizliyi qaydalarına uyğun olaraq tənzimlənə bilər. Görünən odur ki, burada toyuqda mikrobioloji çirklənmə gedib və ətə qurd düşüb. Bu da təbii ki, məhsulun düzgün şərtlərdə mühafizə olunmamasının göstəricisidir”.

Bunu Bakupost.az -a Bakıda qrilin içindən qurd çıxması məsələsinə münasibət bildirərkən qida texnoloqu Ağə Salamov deyib.

Onun sözlərinə görə, təəssüf ki, açıq havada fəaliyyət göstərən dönərxana, qril yerləri və təndirxanalarda qida təhlükəsizliyi sistemi formalaşmayıb: “Burada sahibkar özü maraqlı olmalı, araşdırma aparmalıdır. Onun qida təhlükəsizliyindən anlayışı olmalıdır. ISO 22000 HASB sistemi təlimlərini tam şəkildə öyrənməlidir. Çünki bunlar ictimai işə müəssisəsi işlədirlər və burada da mövzu qidadır, insan sağlamlığıdır. İnsan sağlamlığı üçün də qida təhlükəsizliyi sistemi və təlimləri başda gəlir. Sahibkarlar bu barədə ciddi şəkildə düşünməlidirlər”.

İlham Rəhimovun yeni kitabı

Azərbaycanın Əməkdar hüquqşünası, Rusiya Elmlər Akademiyasının akade-miki, hüquq elmləri doktoru, professor İlham Rəhimovun Sankt-Peterburqun “Yuridicəskiye centr” nəşriyyatı tərəfindən rus dilində çap olunmuş “Prestuplenie i nakazanie v mirovix reliqiyax” (“Dünya dinlərində cinayət və cəza”) adlı yeni kitabı Azərbaycan dilində çapdan çıxıb.

Kitabın rəyçiləri hüquq elmləri doktoru Esbergen Orazulı Alauxanov, hüquq elmləri doktoru Şəhla Səmədova və AME-nin müxbir üz-vü, fəlsəfə elmləri doktoru Könül Bünyadzadədir.

Kitab hüquqşünaslar, filosoflar, müxtəlif dinlərin nümayəndələri, eləcə də geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub.

Qeyd edək ki, kitabla maraqlananlar Lev Tolstoy küçəsi, 191 ünvanında yerləşən “Hüquq ədəbiyyatı” mağazasından əldə edə bilərlər.

SOCAR bu bankın səhmlərini alır

Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) Müşahidə Şurasının növbəti iclası keçirilib. Bu barədə SOCAR məlumat yayıb.

Məlumatla görə, iqtisadiyyat naziri, Müşahidə Şurasının sədri Mikayıl Cəbbarovun sədrliyi ilə keçirilən iclasda ilk öncə “Hasılat və İşlənmə” biznes seqmenti üzrə görülmüş işlərə, əldə olunan nəticələrə və bu istiqamətdə atılacaq addımlara dair təqdimat edilib.

Görüşdə “Azər-Türk Bank” ASC-nin səhmlərinin 51%-nin əldə edilməsi və bununla bağlı növbəti addımlara dair təqdimat edilib, həmçinin gündəlikdə duran digər məsələlər nəzərdən keçirilib.

İcra başçıları üçün "soyuq yay" - kadr dəyişiklikləri davam edəcək

Əyalətlərə təyinat alanlar əsasən
əvvəllər iqtisadi sektorda çalışanlardır

Son günlər ölkədə bir neçə rayonun icra başçıları dəyişdirilib. Belə ki, Suraxanı, Oğuz, Qusar və Daşkəsənə yeni icra başçıları təyin olunub. Bundan bir qədər əvvəl yaşı ötmüş bir neçə icra başçısı da vəzifəsindən kənarlaşdırılmış, onları əsasən gənc kadrlar əvəz etmişdi. Daha bir maraqlı məqam əyalətlərə təyinat alanlar əsasən əvvəllər iqtisadi sektorda çalışanlardır.

Restoranlarda 1 milyard manat xərcləyən kimlərdir?

Bu ilin yanvar-iyun aylarında Azərbaycanda ictimai işə dövrüyyəsi 1 milyard 30 milyon manat olub. Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsindən bildirilib. Məlumatla görə, bu, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə real ifadədə 7,8 % çoxdur.

Hesabat dövründə özəl sektorda ictimai işə dövrüyyəsinin 51,1 % -i hüquqi şəxslərin, 48,9 % -i isə bu sahədə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərin payına düşür. Hüquqi şəxslər üzrə dövrüyyə illik müqayisədə 8,8 % artaraq 520,9 milyon manat olub.

Maraqlıdır, işə obyektlərinə tələbatın artmasına səbəb nədir? Əhəlinin gəlirləri azalıbsa, işə obyektlərinə axın edən kimlərdir?

Məsələ ilə bağlı iqtisadçı-alim Vüqar Qocayev Cebhe.info-ya açıqlamasında deyib ki, işə obyektlərindən istifadə edənlərin yalnız az bir hissəsi adi şəxslərdir: "Ölkəmizdə əhəlinin böyük hissəsi adi, qalan az bir hissəsi vəzifəli şəxslərdir. O baxımdan hesablanma aparıldıqda görürük ki, əhəlinin böyük hissəsi kafe və restoranlarda çoxlu pul xərcləyir. Lakin realıqda adi şəxslərin aylıq məvacibi ona ayda bir neçə dəfə işə obyektlərindən istifadə etməyə imkan vermir".

O bildirib ki, işə obyektlərindən istifadə edən turistlərin sayında artım var: "Ölkəmizə yaxın bir neçə ildə turist axını artıb. Gələn turistlər də əsasən ticarət və işə obyektlərindən istifadə edir. Bu səbəbdən işə obyektlərində artım müşahidə olunur. Eyni zamanda ölkəmizə gələn xaricilər, xüsusilə də ərəb turistlərə daha məsrəfli xidmətlər göstərilir. Bu səbəbdən restoranların gəlirlərində artım qeydə alınıb".

Qeyd edək ki, hazırda işğaldan azad edilmiş rayonlarda xüsusi nümayəndəlik institutu fəaliyyət göstərir. Dövlət başçısının sərəncamı ilə yaradılmış yeni institut faktiki olaraq bütün idarəetmə mexanizmini həyata keçirir. Qısa müddət ərzində fəaliyyət göstərməsinə rəğmən bu institutun özünü doğrultduğunu söyləmək mümkündür. İddialara görə, icra hakimiyyətlərinin parlament seçkilərindən sonra keçiriləcək referendumla ləğv ediləcəyi gözlənilir.

Bəs bu kadr dəyişikliklərini ekspertlər necə şərh edir?

REAL Partiyasının sədr müavini, tanınmış iqtisadçı ekspert Natiq Cəfərlili bildirdi ki, "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəlikləri haqqında Əsasnamə" 2021-ci il fevralın 4-də ölkəmizin Prezidenti tərəfindən imzalanmış fərmanla təsdiq edilib.

İndiyədək xüsusi nümayəndəlik institutu işğaldan azad edilmiş rayonlarımızda və Naxçıvanda idarəetmə institutu olaraq tətbiq edilib. Lakin Prezidentin xüsusi nümayəndəliyi ilə yanaşı, işğaldan azad olunmuş rayonların yerli icra hakimiyyətləri də fəaliyyətlərini davam etdirirlər. Əslində sovet dövrünün rayon partiya komitələrinin başqa adla təkrarına bənzəyən icra hakimiyyəti institutu ləğv edilmiş 14 iqtisadi rayonda Prezidentin xüsusi nümayəndəliyi institutu tətbiq edilərsə daha səmərəli olar. Buna nə zaman gediləcəyi belli deyil. İcra başçılarındakı dəyişdirilməsi prosesinin son zamanlar yenidən başlanması onu deməyə əsas verir ki, yaxın zaman üçün qeyd etdiyimiz addım atılmalı, icra başçılarındakı dəyişdirilməsi isə davam edəcək. Şübhəsiz ki, Azərbaycan Konstitusiyasının dəyişikliklərinə ehtiyac var. İdarəetmə

dəyişiklikləri üçün ana qanunda dəyişikliklər zəruridir. Eyni zamanda bələdiyyələrin səlahiyyətləri artırılmalıdır. Türkiyədəkinə bənzər yerli özünüidarəetmə sistemi tətbiq edilməlidir. Dayanıqlı ölkə qurmağın yolu budur".

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Məhəmməd Əsədullazadə bildirdi ki, ölkə başçısının yeni icra başçıları təyin etməsi, kadr islahatlarının tərkib hissəsidir və davam edəcək. Amma icra hakimiyyət sistemi effektivli idarəetmə sistemi kimi indiki mərhələdə standartlara cavab vermir: "Cənab Prezident icra başçıları tez-tez dəyişir ki, yerlərdə idarəetmədə yüksəlişə nail olunsun. Ancaq bəzən görürük ki, yeni təyin olunanların da bəziləri sələflərinin acı taleyindən nəticə çıxarmırlar, yaxşı işləmirlər. Prezidentin xüsusi nümayəndəliyi institutu və səlahiyyətləri böyük olan bələdiyyə idarəetməsi institutu daha effektivdir. Hesab edirik ki, ölkədə ən uzağı gələn il referendum keçiriləcək və konstitusiyada dəyişikliklər ediləcək. Dəyişikliklər yerlərdə inzibati idarəetmə bölgüsü və institutlarına da tətbiq ediləcək. Bələdiyyələrin səlahiyyətləri artırılmalıdır. Eyni zamanda işğaldan azad edilmiş rayonlarımızda tətbiq olunan nümayəndəlik institutu sistemi də uğurludur. Yəqin ki, gələcəkdə rayon icra hakimiyyətlərini onlar əvəz edəcəklər. Əlbəttə ki, kadr dəyişikliyinə davam etməsi prosesi bundan sonra da gedəcək. Düşünürəm bu daha çox keyfiyyətə xidmət etməlidir. Həmçinin yerlərdə seçkilərlə orqanlara üstünlük vermək lazımdır. Türkiyə təcrübəsindən istifadə edilərsə daha yaxşı olar".

Qeyd edək ki, bəzi icra başçıları on il və daha artıq müddətdir eyni bölgədə icra hakimiyyətinin başçısı postunu tutur.

2014-cü ildən Müstəqim Məmmədov Tərterin, 2013-cü ildən Vəlif İmanov Bakının Pirallahı rayonunun icra başçısıdır.

2012-ci ildən Tofiq İbrahimoğlu Ağdaş, Arif Ağayev Ashtaraya, Xəzər Aslanov Xızıya, Taleh Qaraşov Lənkərana, Adil Vəliyev Bakının Sabunçu rayonuna, 2011-ci ildən İslam Rzayev Balakənə, Vidadi İsayev Bərdəyə, Alı Aliyev Füzuliyə, Adil Məmmədov Qobustana, Elxan Usubov Şəkiyə, Ramiz Həsənov Zəngilana, 2010-cu ildən Süleyman Mikayılov Bakının Qaradağ rayonuna, Musa Şəkiliyev Qaxa, Səbuhi Abdullayev Qəbələyə rəhbərlik edir.

2009-cu ildən Mübariz Əhmədov Zaqatalanın, 2001-ci ildən Malik İsaqov Qubadlının, 2000-ci ildən Şahmar Usubov Xocalının icra başçısı vəzifəsindədir. Eyvaz Hüseynov Xocavənd Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı postuna 1992-ci ildə təyinat alıb.

✎ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Məsəvat"

Rza Zərrabın yeznesinin Bakıdakı şirkətinə qarşı iş açıldı

"Hyundai"-in satışı ilə məşğul olan "Auto Azərbaycan" müştərilərlə bağladığı müqavilələrə onların hüquqlarını məhdudlaşdıran şərtlər əlavə edib

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidməti Azərbaycanda "Hyundai" markalı minik avtomobillərinin satışı ilə məşğul olan "Auto Azərbaycan" MMC-yə qarşı iş qaldırıb.

Dövlət Xidməti xəbər verir ki, araşdırmalar nəticəsində şirkətin müştərilərlə bağladığı müqavilələrə və zəmanət şərtlərinə istehlakçı hüquqlarını məhdudlaşdıran şərtlər əlavə etdiyi, o cümlədən nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət göstərən texniki-təmir sahələrinə və ya stansiyalarına qarşı haqsız rəqabətə səbəb ola biləcək tələblərin yer aldığı və bununla da, haqsız rəqabətə yol verilməsi əlamətləri müəyyən edilib. İşə baxılması zamanı "Auto Azərbaycan" yol verdiyi haqsız rəqabət hallarını kö-nüllü olaraq aradan qaldırıb və bunu Dövlət Xidməti nəzərə alıb.

Nəticədə avtomobillərin satışı zamanı bağlanmış zəmanət müqaviləsində, eləcə də zəmanət və servis kitabçalarında sahibkarlıq fəaliyyəti sahəsində rəqibin üzərində əsassız üstünlük qazanmaq məqsədilə onun təsərrüfat qərarlarının qəbul edilməsinə və icrasına qanunsuz vasitələrlə təsir göstərməsi, habelə müqavilələrdə əsassız birtərəfli üstünlüklər nəzərdə tutmaqla haqsız rəqabətə yol verməməsi haqqında icrası məcburi göstəriş verilib. Eyni zamanda "Auto Azərbaycan"-ın istehlakçı müqavilələrində və zəmanət şərtlərində istehlakçıların hüquqlarını məhdudlaşdıran şərtləri aradan qaldırması nəzərə alınıb.

Rəqabət qanunvericiliyinə əsasən sahibkarlıq fəaliyyəti sahəsində rəqibin üzərində əsassız üstünlük qazanmaq məqsədilə onun təsərrüfat qərarlarının qəbul edilməsinə və icrasına qanunsuz vasitələrlə təsir göstərilməsi, habelə müqavilələrdə əsassız birtərəfli üstünlüklərin nəzərdə tutulması haqsız sahibkarlıq fəaliyyəti hesab edilir və bu hərəkətlərə yol verilmir.

İnzibati Xətalara Məcəlləsinə əsasən, qanunvericilikdə nəzərdə tutulan hüquqlarla müqayisədə istehlakçının hüquqlarını məhdudlaşdıran şərtlərin müqaviləyə daxil edilməsi inzibati məsuliyyətə səbəb olur.

Qeyd edək ki, "Auto Azerbaijan" MMC "Hyundai" Avtomobillərin Azərbaycandakı Rəsmi Distributorudur. Məlumat üçün bildirək ki, "Auto Azərbaycan" MMC 09 iyul 1996-cı ildə dövlət qeydiyyatına alınıb. Nizamnamə kapitalı 15 milyon 352 min 742 dollar olan MMC-nin hüquqi ünvanı Nərimanov rayonu, Ziya Bünyadov, ev 118-də yerləşir. MMC-nin qanuni təmsilçisi İsmayilov Emil Hüseyn oğludur. Emil İsmayilov bu şirkətdə əmək fəaliyyətini 2003-cü ildə başlayıb, müxtəlif vəzifələrdə çalışıb və 2018-ci ilin dekabrından İdarə Heyətinin sədridir.

Onu da qeyd edək ki, "Auto Azerbaijan" MMC Türkiyədə yaşayan İran əsilli Eromi ailəsinin təsis etdiyi "NAB Holding" şirkətlər qrupuna daxildir. "NAB Holding" şirkətlər qrupuna "Bank of Baku", "Baku Electronics", "Qafqaz Lizing", "Buta Sığorta", "Baku Service Company", "Auto Azərbaycan" kimi şirkətlər daxil olub. "Qafqaz Lizing" və "Buta Sığorta" fəaliyyətini dayandırsa da, digər şirkətlər öz fəaliyyətlərini davam etdirirlər.

Qeyd edək ki, Türkiyə mətbuatında "NAB Holding"-in İdarə Heyətinin sədri Behram Erominin İran əsilli məşhur iş adamı Rza Zərrabın bacısının həyat yoldaşı olduğu yazılıb və bu məlumat bu günə kimi təkzib olunmayıb. Rza Zərrab 2016-cı ildə İrana qarşı tətbiq edilən embarqoları pozmaqda ittiham edilərək ABŞ-da həbs edilib və 2017-ci ildə sərbəst buraxılıb.

O, türkiyəli müğənni Ebru Gündeşlə evli olub.

✎ **"Yeni Məsəvat"**

Qazağın torpaqlarını Ermənistanla Artur Rəisizadə verib?

Həmin dövrdə Azərbaycana Kamran Bağirov rəhbərlik edirdi və bu utanc gətirən hadisə onun dövründə baş verib

Qazağın ərazilərinin Azərbaycan SSR-dən alınmış Ermənistan SSR-ə verilməsi məsələsinin çox ilginç pərdəarxası məqamları var. “Keçən əsrin 80-ci illərində Mərkəzi Komitə tərəfindən Qazağa göndərilən Artur Rəisizadəyə göstəriş verilmişdi ki, torpaqların Ermənistanla verilməsinə camaatı razı salsın.

Yeni Rəisizadəyə də tapşırıq verilmişdi ki, bu məsələni Ermənistanın xeyrinə həll etsin”. AMEA-nın Qafqazşünaslıq İnstitutunun Qafqaz tarixi şöbəsinin müdiri, professor Qasım Hacıyev “Bakı Xəbər”ə açıqlamasında belə deyib. Həmin dövrdə Azərbaycana Kamran Bağirov rəhbərlik edirdi və bu utanc gətirən hadisə onun dövründə baş verib. Qeyd olunur ki, Heydər Əliyevin Moskvaya rəhbər vəzifəyə təyinatından sonra Kamran Bağirov onun yerinə Azərbaycan Mərkəzi Komitəsinə rəhbər təyin edilib, Kremlin tapşırıqlarını canla-başla icra edib və qətiyyətlə xalqın maraqlarını nəzərə almaq istəməyib.

Tarix elmləri doktoru, professor Məhərrəm Zülfüqarlı “Bakı-Xəbər”ə şərhində bildirib ki, Kamran Bağirovun ailəsi milli deyildi, həyat yoldaşı başqa millətin nümayəndəsi idi. O, Azərbaycanın milli maraqlarına qətiyyətlə xidmət etməyən birinci katib olub. Milli təəssübkeşlik hissi olmayan Kamran Bağirov Moskvanın göstərişi ilə hərəkət edib. O, ərazilərin Ermənistanla verilməsi ilə bağlı göstərişi də Kamran Bağirov verib və bunu icra etmək üçün Artur Rəisizadəni Qazağa göndərüb. Yeni Rəisizadə kimiləri də bu prosesi icra edən şəxslər idi”, - deyə M.Zülfüqarlı bildirib.

M.Zülfüqarlı hesab edir ki, xalqın narazılığına baxmayaraq, Moskvanın siyasətini yerinə yetirən Bağirov, Rəisizadə kimi milli təəssübkeşlik hissi olmayanlar o zaman bu prosesdə iştirak edirdilər: “Azərbaycan xalqı qəhrəman xalqdır ki, yuxarı rəhbərlikdən, həm Kremldən, həm Mərkəzi Komitədən, həm rayon rəhbərliyindən təzyiqlər olmasına baxmayaraq, torpaqların Ermənistanla verilməsinə etiraz edirdilər. O dövrdə Azərbaycanda xalqın mənafeyini müdafiə edən, torpaqlarının ermənilərə verilməsinə etiraz edənlər, bu hala qarşı mübarizə aparanlar həmişə təzyiq altında olublar. Bu bir reallıqdır. Azərbaycan xalqı öz qeyrətini yenə də göstərir, keçən əsrin 80-ci illərində olduğu kimi, bu hallarla barışmır. 1984-cü ildə Azərbaycana rəhbərlik edən Kamran Bağirovun yeritdiyi siyasət bilavasitə təslimçi siyasət idi, milli maraqlarımıza qətiyyətlə uyğun deyildi”.

□ “Yeni Müsavat”

ABŞ-in Ermənistan-dakı səfirliyi bildirib ki, ilk dəfə olaraq Zəngəzur vilayətinin Qafan şəhərində bu ölkənin müstəqillik gününə həsr olunmuş bayram tədbiri keçirib. “Bakı-xeber.com” yazır ki, təcrübədə ABŞ hər zaman müstəqilliyinin ildönümü ilə bağlı İrəvanda bayram qəbulu təşkil edib. Amma burada diqqəti çəkən odur ki, ilk dəfədir şənlik ziyafəti vilayətlərdə, Qafanda təşkil olunur.

Məlumdur ki, İran Qafanda baş konsulluq açıb. Bununla bağlı İran səfiri elan edib ki, indi İran Qafandadır və Zəngəzur sakinləri təhlükəsizlik baxımından rahat ola bilərlər. Rusiya Qafanda baş konsulluq açmağı elan edib və konsulluğun 2024-cü ilin sonuna kimi açılacağına ümid etdiyini bildirib. Fransanın xarici işlər naziri Ketrin Kolonna da 2023-cü ilin yazında ölkəsinin Qafanda konsulluq açmaq niyyətini açıqlayıb. Sırr deyil ki, ABŞ da Zəngəzura nəzarət mexanizmi əldə etməyə çalışır. İddialar var ki, hətta ola bilsin, Rusiyanı Zəngəzura nəzarət planından vaz keçirmək üçün ABŞ İranla ortaq hərəkət etsin. Çünki ABŞ da, İran da istəyir ki, Zəngəzur dəhlizi Ermənistanın nəzarətində olsun. Hansısa eksteritoriallıqdan söhbət getməsin. ABŞ-ın rəsmi olaraq ilk dəfə Qafanda diplomatik tədbir təşkil etməsi orada hətta konsulluq açmaq istəyi ilə də bağlı ola bilər”.

Deputat Bəhruz Məhərrəmov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Azərbaycanın Vətən müharibəsindəki inamı qələbəsi və bu qələbə nəticəsində Şərqi Zəngəzur və Qarabağın işğaldan azad edilməsi, Qarabağ iqtisadi rayonunun separatçılardan tam və qəti formada təmizlənməsi yeni geosiyasi reallıqları dikte etməyə başlayıb: “Cari situasiyanın xarakterik xüsusiyyətlərindən biri, heç şübhəsiz ki, Azərbaycanın global əhəmiyyətə malik kommunikasiya xətləri, konkret desək, Şərq-Qərb dəhlizi üzərində nəzarət imkanlarını istisnasız olaraq möhkəmləndirməsidir. Məhz bu amil regionda kommunikasiya xətləri üzərində hökmranlıq niyyətinə düşən Qərb imperializmi üçün dünyanın nöqtəsinə çevrilib. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycanın beynəlxalq hüququn aliliyini təmin etməsinə Qərb imperializminin münasibəti birmənalı olmamış, hətta Fransanın timsalında Bakının BMT Təhlükəsizlik Şurasında ittiham olunması cəhdlərinə şahidlik etdik. Lakin Azərbaycan Prezidentinin rəhbərliyi altında həyata keçirilən çoxşaxəli tədbirlər, o cümlədən beynəlxalq arenada uğurlu fəaliyyət bu cəhdləri neytrallaşdırmış, əksinə, Azərbaycanın əks-hücumu ilə qarşı tərəf özü müdafiə olunan vəziyyətinə düşmüşdü. Bu gün cari situasiyada Orta dəhliz üzrə Qərbin bərabərhüquqlu olmayan tərəfdaşlıq zəminində möhkəmlənə biləcəyi yeganə

ABŞ-ın Zəngəzura yerləşmək istəyi - ilk addım şampanla atıldı

Amerika səfirliyinin Qafandakı tədbiri haqlı suallar yaradıb - onlar da konsulluq açmağa bilər

coğrafiya Ermənistanıdır. Bu mənada, Orta dəhlizin mühüm elementi sayılan Zəngəzur dəhlizinin keçdiyi ərazi Qərbin xüsusi olaraq diqqətini cəlb etməyə başlayıb. Lakin unutmamaq olmur ki, bu bölgə həmçinin Rusiya və İranın da maraqlarının ehtiva olunduğu nöqtəyə çevrilib və adətən beynəlxalq subyektlərin heç birinə yox demək iradəsini göstərə bilməməkdir. Nəticədə, qeyd olunan subyektlərin, demək olar ki, hamısı - Rusiya, İran, Amerika Birləşmiş Ştatları və Fransa Zəngəzur dəhlizi yaxınlığında, konkret olaraq Qafanda sanki “baş konsulluq açmaq yarışına” giriblər. 10 noyabr bəyanatında rəsmən təsdiqləməsinə baxmayaraq Ermənistanın hələ də Zəngəzur dəhlizinin realizəsinə imkan verməməsinin kökündə də məhz qeyd olunan subyektlərin maraqlarının toqquşması dayanır. İndiki məqamda Ermənistanın yeganə çıxış yolu Azərbaycanla ikitərəfli razılıq əldə edərək məhz bu iki ölkənin iradəsi çərçivəsində Zəngəzur dəhlizinin realizəsinə imkan və şərait yaratmaqdır. Əks halda, Ermənistan bu gün baş konsulluq adı altında bölgəyə nüfuz edən beynəlxalq subyektlərin təzyiqi ilə oyundan kənarda qalmalı olacaqdır”.

AĞ Partiya başqanının I müavini, siyasi şərhçi Əhəd Məmmədli də dedi ki, Zəngəzur dəhlizi geopolitik proje olaraq region və dünya güclərinin maraqlarını cəlb edir: “Həm də son 4 ildə gündəmə gəlmiş üçün istəməz böyük dövlətlərin maraqları və diqqətinə səbəb olub. ABŞ-a gəldikdə isə onların bu addımını həm də son

Azərbaycan-Çin yaxınlaşması ilə əlaqələndirirəm. Zəngəzur dəhlizinin əsas maraqlı tərəflərindən biri də Çin sayılır. Zəngəzur dəhlizinə alternativ proje ABŞ-ın dəstəklədiyi Hindistan variantı da var. Görünən odur ki, Çinlə ABŞ bu iki proje arasında da rəqabət-dədir. Çin-Azərbaycan yaxınlaşması, görünür, ABŞ-ı narahat edir. Üstəlik, Ermənistanı dəstəkləmək kampaniyasında da geriye düşməmək üçün Qafanda nəse açmaq üçün amerikalılar da özəlirini irəliyə atıblar. Zəngəzur dəhlizinin həyata keçməsi üçün Azərbaycan-Türkiyə-Rusiya-Çin-Britaniya maraqları üst-üstə düşür. Bu beşliyə qarşı regionda Ermənistan-İran-Fransa-Hindistan-ABŞ beşliyi durur. Aydın məsələdir ki, Qafanda müxtəlif ölkələrin konsulluqlarının qurulması Ermənistanı Azərbaycandan qorumaq amacı güdür. Belə bir vəziyyətin Azərbaycan üçün üstün tərəfi odur ki, artıq Zəngəzur məsələsi strateji reallığa çevrilib. Bu o deməkdir ki, Azərbaycan öz meydanından rəqib meydana məsələləri həll etməyə keçib. Düzdür, necə deyirlər, oyun uzandıqca tək tərəflər deyil, həm də “stavkalar” artır. Bu da böyük “kuş” götürməyə imkanlar yaradır. Fikrimcə, sonunda Zəngəzur dəhlizi açılacaq, amma necə kim(lərin)in nəzarəti altında, bax burada Azərbaycan tərəfi çalışmalıdır ki, uduşlu çıxsın”.

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadənin də bu istiqamətdəki fikirləri diqqətçəkəndir: “ABŞ hər zaman regionumuzda bu və ya digər formada, müxtəlif global mahiyyətli layihələrlə təmsil olunub. 44 günlük müharibədən sonra Ali Baş Komandanın rəhbərliyində yaradılan yeni geosiyasi reallıqda isə ABŞ-ın mövqeləri hələ ki tam olaraq təmin edilməyib. Bütün tərəflər, o

cümlədən Rusiya, İran, Avropa və ABŞ öz maraqlarını təmin edən nizamın təsis olunması üçün çalışır. Bu nizamda Zəngəzur dəhlizi mühüm bağlayıcı olacağına görə, tərəflərin öz siyasi institutları ilə bu bölgəyə axın etməsinə, bədii ifadə ilə sanki “səlib yürüşü” etməsinə şəhidlik edirik. Ermənistanın hamisi rolunda çıxış edənlər buradakı konsulluq idarələri ilə gələcəkdə burada baş verən global siyasi-iqtisadi hadisələri müşahidə imkanlarını artırmağı düşünürlər. Sanki hamısı Ermənistanın xilasına tələsir. Lakin əslində əsas məqsədləri öz mövqelərini möhkəmləndirməkdir. İranın yeni Prezidenti etnik türk-azərbaycanlı olsa da, o belə İranın “qırmızı xətt”lə bağlı ritorikasını yenilədi. Hər kəs Zəngəzurun Azərbaycan-Türkiyə tandeminin nəzarətinə keçməsinə və Türk dünyası dəhlizi olmasından narahatdır, lakin bir o qədər də açılmasında maraqlıdır, ABŞ da həminin. ABŞ Dövlət Departamentinin sözcüsü Metyu Millerin ən son açıqlamada “qarşılıqlı güzəştlər”dən bəhs etməsini, yaxud O’Brayenin Bakı səfərində Çindən Avropaya Azərbaycan-Ermənistan-Türkiyə üzərindən alternativ marşrutun açılmasının vacibliyindən bəhs etməsinə xatırlatmaq yerinə düşər. Lakin sual yaranır. Hansı güzəştlərdən söhbət gedir? Hansı şərtlər qoyulur? Düşünürəm ki, tərəflər Azərbaycanın gömrük nəzarətsiz keçid mövzusunda təkidinə dair güzəşt istəyirlər. Bunu eksteritoriallıq tələbinə dair güzəşt də adlandırma bilərik. Beləcə, onların dizayn etdiyi sülh istiqamətində əsas məqəldən biri aradan qalxmış olar. Lakin Azərbaycan qalib tərəf olaraq təbii ki, ilkin olaraq milli maraqlardan çıxış edir və edəcəkdir”.

□ **Cavanşir ABBASLI**
“Yeni Müsavat”

İsa Qəmbər namizəd olmadı

Sərdar Cəlaloğlu və Mirmahmud Mirelioğlu isə bu dairələrdən namizədliklərini irəli sürdülər

Müsəvat Partiyasının başkanı İsa Qəmbər, Ümid Partiyasının sədri İqbal Ağazadə və Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədri Sabir Rüstəmxanlı sentyabrın 1-də keçiriləcək növbədənəkar parlament seçkilərində iştirak etməyəcək.

Bu barədə siyasətçilər APA-ya məlumat veriblər.

İsa Qəmbər deyib ki, Müsavat Partiyası növbədənəkar parlament seçkilərində iştirak üçün namizədlərin irəli sürülməsini əsasən yekunlaşdırıb: "Artıq 34 namizədimiz var. Mən bu dəfə namizədliyimi irəli sürməyəcəyəm, Müsavat Partiyasının seçkilərdə iştirakına ümumi rəhbərlik edəcəyəm və namizədlərimizə dəstək verəcəm", - deyərək bildirib.

İqbal Ağazadə qeyd edib ki, rəhbərlik etdiyi partiyanın idarə heyəti namizədlərin siyahısını hazırlayıb müvafiq qaydada təqdim etsə də, onun bu dəfə keçiriləcək seçkilərdə iştirak etməsinə ehtiyac görməyib: "Ümid Partiyasının növbədənəkar parlament seçkilərində iştirak edəcək 30 nəfərdən yuxarı namizədi sənədlərini müvafiq qaydada dairə seçki komissiyalarına təqdim edib. Mənə gəlincə, Ümid Partiyasının İdarə Heyəti növbədənəkar seçkilərdə namizədliyimin irəli sürülməsini məsləhət bilməyib. Ona görə də budəfəki seçkidə iştirak etməyəcəyəm".

Azərbaycan Demokrat Partiyasının sədri Sərdar Cəlaloğlu və Klassik Xalq Cəbhəsi Partiyasının sədri Mirmahmud Mirelioğlunun hansı seçki dairəsindən namizəd olacaqları məlum olub. Hər iki partiya sədri məsələ ilə bağlı Modern.az-a açıqlama verib.

Azərbaycan Demokrat Partiyasının sədri Sərdar Cəlaloğlu bildirib ki, o, 3 sayılı Şahbuz-Babək-Kəngərli seçki dairəsindən namizədliyini irəli sürüb: "Lazımı sənədləri təqdim etmişəm. İmza vərəqlərini gözləyirik".

Qeyd edək ki, Yeni Azərbaycan Partiyası bu seçki dairəsindən Asiman Babayevin namizədliyini irəli sürüb.

Klassik Xalq Cəbhəsi Partiyasının sədri Mirmahmud Mirelioğlu isə 43 sayılı Sumqayıt-2-ci seçki dairəsindən namizədliyini irəli sürdüyünü söyləyib. "İmza vərəqlərini toplayıram", - partiya sədri qeyd edib.

Hakim Yeni Azərbaycan Partiyasının sözügedən seçki dairəsindən namizəd isə VI çağırış Milli Məclisin komitə sədri Tahir Mirkişilidir.

Iylulun 17-də hakim Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) partiyasının İdarə Heyətinin iclası keçirilib. İclasda sentyabrın 1-də Milli Məclisə keçiriləcək növbədənəkar seçkilərdə partiyanın namizədləri müəyyənləşdirilib və siyahı ictimaiyyətə açıqlanıb. Yeni Azərbaycan Partiyası 125 seçki dairəsinin hamısından namizəd irəli sürüb. YAP-ın yeni siyahısı 2020-ci ildə keçirilən parlament seçkilərində açıqlanan siyahıdan əsaslı şəkildə fərqlənib. Partiyanın qadın namizədlərinin sayı artıb. Belə ki, 2020-ci ildə YAP-dan 27 qadının namizədliyi irəli sürülmüşdü, budəfəki seçkilərdə 34 qadının namizədliyi dəstəklənib. Ümumilikdə YAP-ın siyahısında olan 53 nəfərin namizədliyi əvvəlki seçkilərdə də irəli sürülüb. Beləliklə, hakim partiyanın namizəd siyahısı 57 faiz yenilənib.

"Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, siyahıda hazırkı YAP deputatlarının əksəriyyətinin adı yer alıb. Eyni zamanda hakim partiya hazırkı deputatlarının bəzilərini budəfə siyahıya daxil etməyib.

Siyahıda diqqətçəkən məqamlardan biri sabiq deputatların və müxtəlif yüksək vəzifələrdə təmsil olunmuş tanınmış simaların YAP-ın namizədləri olaraq irəli sürülməsidir.

YAP-ın deputatlığa namizədlərinin siyahısında hazırda deputat olmayan keçmiş deputat və məmurların adı var. Məsələn, baş nazirin müavini, sabiq deputat Əli Əhmədov, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sabiq sədri Mübariz Qurbanlı, komitənin keçmiş sədr müavini Səyyad Aranın, Oğuz Rayon İcra Hakimiyyətinin sabiq başçısı Eyvaz Qurbanovun, sabiq kənd təsərrüfatı naziri Hey-

dər Əsədovun, həmçinin YAP Xətai rayon təşkilatının sədri Vüqar Rəhimzadənin, Nəsimi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Asif Əsgərovun, Elm və Təhsil Nazirliyi yanında Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktor müavini Mehriban Vəliyevanın adı namizədlər siyahısına daxil edilib.

Bundan başqa, keçmiş deputat Tahir Süleymanovun oğlu Mahir Süleymanlı, keçmiş deputat, Odlar Yurdu Universitetinin rektoru Əhməd Vəliyevin oğlu Sa-

YAP parlament çoxluğunu yenə qazanmaq istəyir

Açıqlanan siyahıda sürpriz namizədlər var - kimlər kənarda saxlandı, hansı məşhurlar siyahıya daxil edildi?

mir Vəliyevi də hakim partiya deputatlığa namizəd göstərib.

Yeni Azərbaycan Partiyasının indiki deputatları sırasında adı namizədlər siyahısına düşməyənlər isə Vasiif Talibov, İsa Həbibbəyli, Kamilə Əliyeva, Bəxtiyar Sadıqov, Bəxtiyar Əliyev, Mahir Abbaszadə, Cavid Osmanov, Səttar Möhbəliyev, Aqiyə Naxçıvanlı, Sədaqət Vəliyeva, Aqil Məmmədov, Nizami Cəfərov və Oqtay Əsədovdur.

YAP İdarə Heyətinin üzvü Musa Quliyev İdarə Heyətinin iclasından sonra jurnalistlərə açıqlamasında deyib ki, YAP-ın deputatlığa namizədlərinin siyahısına veteran YAP-çıların adı yenidən daxil edilib. Musa Quliyev siyahıda gənc xanımların da olduğunu deyib: "Siyahıdakıların hamısı uğurlu namizəddir. Partiyamızın sədrinə hamımız minnətdarlığımızı bildirdik, etimadı doğruldacağımıza söz verdik. Çalışacağıq ki, xalqımızla bir yerdə növbəti 5 ildə də ölkəmizi, qanunverici hakimiyyətimizi daha da inkişaf etdirərək, xalqımızın etimadını doğruldaq".

Digər siyasi partiyaların da sədrlərinin də seçkiyə qatıldıkları dairələr belli olub. Məsələn, Böyük Qurtuluş Partiyasının sədri Fazil Mustafa da 1 sentyabrda keçiriləcək növbədənəkar parlament seçkilərində namizəd olacağı dairəni elan edib. O, bununla bağlı qərara sosial şəbəkədəki şəxsi hesabında açıqlayıb: "26 sayılı I Sabunçu seçki dairə-

sindən VII çağırış Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə deputatlığa namizəd kimi topladığımız imza vərəqlərini digər zəruri sənədlərlə birgə dairə seçki komissiyasına təhvil verdim. Məmləkətimizə, dövlətimizə, partiyamıza və vətəndaşlarımıza xidmətin yeni mərhələsinə qədəm qoyuruq. Bakıxanov qəsəbəsi seçicilərinə imza toplama mərhələsində göstərdikləri həssaslıq və dəstəyə görə minnətdaram. Xeyirli olsun!"

Ədalət Hüquq və Demokratiya Partiyasının sədri Qüdrət Həsənzadənin namizədliyi isə 36 sayılı Xətai seçki dairəsindən irəli sürülüb.

Böyük Azərbaycan Partiyasının sədri Elşad Musayevin isə namizədliyi partiyası tərəfindən 10 sayılı Binəqədi üçüncü seçki dairəsindən irəli sürülüb.

VHP sədri, deputat Sabir Rüstəmxanlının hazırda deputatı olduğu 70 sayılı Neftçala Seçki Dairəsindən isə Azərbaycan-Türkiyə Evinin və Azərbaycan-Türk Qadınlar Birliyinin sədri, VHP sədrinin müşaviri Tənzilə Rüstəmxanlının namizədliyi VHP tərəfindən irəli sürülüb.

Sabir Rüstəmxanlı da növbədənəkar parlament seçkilərində iştirak etməyəcəyini deyib. O bildirib ki, partiya tərəfindən müxtəlif dairələr üzrə ümumilikdə 70 nəfərin namizədlik təşəbbüsü bəyənilib: "Seçkidə iştirak etmək üçün Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının namizədlərinin siyahısı artıq hazırdır. Onu

da bildirmək istəyirəm ki, mən budəfəki seçkidə iştirak etməyəcəyəm. Lakin hazırkı deputat yoldaşlarımdan Fəzail İbrahimli və Rafael Hüseynovun namizədliyi partiya tərəfindən yenidən irəli sürülüb. Dairələr üzrə ümumilikdə 70 nəfərin namizədlik təşəbbüsü dəstəklənib. Onların arasından Milli Məclis üzvlüyünə namizəd qismində müəyyənləşdiriləcək şəxslərin yekun siyahısı müəyyənləşdirildikdən sonra bu ayın sonunda müvafiq qaydada təqdim ediləcək".

Deputat Azay Quliyevin də namizədliyini irəli sürdüyü dairə dəqiqləşib. Musavat.com-a daxil olan məlumata görə, seçicilərin təşəbbüsü qrupu tərəfindən Milli Məclisin 6-cı çağırış deputatı Azay Quliyevin namizədliyinin 8 sayılı Binəqədi birinci seçki dairəsindən irəli sürülməsi haqqında qərar qəbul olunub. Sənədlər dünən DSK-ya təqdim olunub.

Müsavat Partiyasının başkanı İsa Qəmbər isə sentyabrın 1-də keçiriləcək növbədənəkar parlament seçkilərində namizəd kimi iştirak etməyəcək.

Bu barədə APA-ya İsa Qəmbər özü məlumat verib. "Müsavat Partiyası növbədənəkar parlament seçkilərində iştirak üçün namizədlərin irəli sürülməsini əsasən yekunlaşdırıb. Artıq 34 namizədimiz var. Mən bu dəfə namizədliyimi irəli sürməyəcəyəm, Müsavat Partiyasının seçkilərdə iştirakına ümumi rəhbərlik edəcəyəm

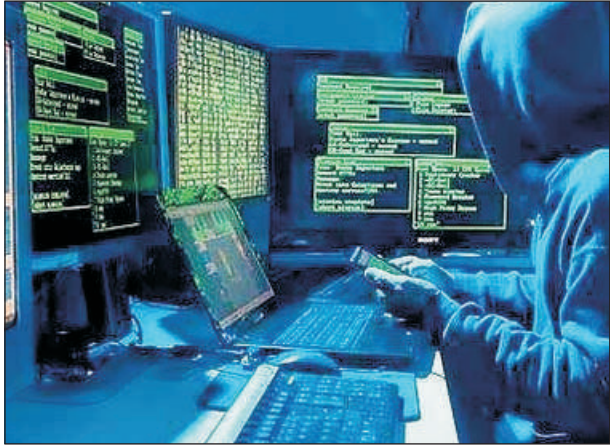
və namizədlərimizə dəstək verəcəm", - deyərək bildirib.

Mərkəzi Seçki Komissiyası isə iyulun 17-də 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə seçkiqabağı təşviqat aparmaq məqsədilə ölkə üzrə birmandatlı seçki dairələrinin 60-dan çoxunda namizədləri qeydə alınmış siyasi partiyalara, siyasi partiyaların bloklarına aşağıda göstərilən media subyektlərində ödənişsiz efir vaxtı və dərc üçün yer ayrılacağını elan edib:

- İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkəti;
- "Azərbaycan" qəzeti;
- "Xalq qəzeti";
- "Respublika" qəzeti;
- "Bakinski raboçi" qəzeti.

Yuxarıda göstərilən qurumlar, o cümlədən digər televiziya və radio yayımçıları və dövrü nəşrlərin redaksiyaları seçkiqabağı təşviqat üçün ödənişli efir vaxtı və yaxud dərc üçün yer ayrılmasının mümkünlüyünə dair qərar qəbul etdikdə, bu barədə Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyasına müvafiq bildirişlər göndərməli, efir vaxtının verilməsinə və dərc üçün yerin ayrılmasına görə ödənişin əsasları, şərtləri və məbləği barəsində məlumatları seçkilərin təyin edilməsi haqqında sərəncamın rəsmi dərc olunmasından sonra ən gec 30 gün keçənədək (2024-cü il iyulun 28-dək) dərc etməlidirlər.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Dövlət qurumlarına kütləvi kiberhücum

Təkcə iyun ayında 132 müdaxilə cəhdi olub ki, bu da əvvəlki aya nisbətən 2,6 dəfə çoxdur

Iyunda Azərbaycanın dövlət qurumlarına kiberhücumlar 3 dəfəyə yaxın artıb. Bu ilin yanvar-iyun aylarında Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti (XRİTDX) dövlət qurumlarına 498 kiberhücum indikatoru (IOC) müəyyən edib. XRİTDX-in məlumatları əsasında aparılan hesablamalara əsasən, bu, bir il əvvəlki göstəricidən 25 faiz azdır.

Kibertəhdidlərin 214-ü daxili araşdırma, 284-ü isə dövlət qurumlarından daxil olmuş insidentlərin araşdırılması əsasında müəyyən olunaraq bloklanıb.

Təkcə iyun ayında 132 kiberhücum müəyyən olunub ki, bu da əvvəlki aya nisbətən 2,6 dəfə çoxdur.

Hesabat dövründə "AzStateNet" şəbəkəsi üzrə 445,750 milyon zərərli keçid, son istifadəçilərdə quraşdırılan mərkəzi antivirus sistemi vasitəsilə 2 milyon 297 min 700, "Sandbox" mühafizə sistemi vasitəsilə isə 162 min 117 zərərverici tərkibli elektron sənəd blok edilib.

Bu ilin I yarısında Azərbaycanda dövlət qurumlarının adına bənzər 24 saxta domen bloklanıb. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2,2 dəfə azdır.

Yanvar-iyun aylarında Azərbaycanda 41 yeni domen dövlət qurumlarının istifadəsinə verilib. Bu isə 1 il əvvəle nisbətən 29 faiz azdır.

Hesabat dövründə dövlət qurumlarının istifadəsinə 157 yeni subdomen də verilib ki, bu da illik müqayisədə 40 faiz çoxdur. Xatırladaq ki, 2023-cü ildə dövlət qurumları 119 yeni domen və 323 yeni subdomen alıb. Hesabat dövründə 186 saxta domen aşkarlanaraq bloklanıb. Mütəxəssislərlə danış, səbəb nədir? Daha etibarlı müdafiə təşkil etmək mümkündürmü?

Qeyd edək ki, "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamı ilə "Azərbaycan Respublikasının informasiya təhlükəsizliyi və kibertəhlükəsizliyə dair 2023-2027-ci illər üçün Strategiyası" təsdiqlənib. Bu strategiya ölkədə informasiya təhlükəsizliyi və kibertəhlükəsizlik sahəsində fəaliyyətin əsas məqsədlərini, prinsiplərini, istiqamətlərini və prioritet vəzifələrini müəyyən edir.

Bu sahə üzrə mütəxəssislər deyir ki, kibertəhlükəsizliyin önəmi son illər keyfi artır. Buna əmin olmaq üçün Dünya İqtisadi Forumunun Qlobal Risklər Hesabatına baxmaq kifayətdir. Həmin hesabatla əsasən, kibertəhdidlər ən ciddi qlobal risklər sırasındadır. Eyni zamanda 2023-cü ilin statistikasına əsasən, kiberhücumlar nəticəsində dünya iqtisadiyyatına dəymiş zərər 8 trilyon ABŞ dolları səviyyəsində ölçülür. Bu isə qlobal ÜDM-in təxminən, 8 faizi deməkdir. Əgər biz bu rəqəmi bir ölkə iqtisadiyyatı formasında təsvir etsək, bu ölkə ABŞ və Çindən sonra ən iri iqtisadiyyata malik olardı. "Forbes" jurnalında dərc olunmuş tədqiqata əsasən, dünyada hər 40 saniyədə bir yeni kiberhücum baş verir. Eyni zamanda yerli statistikaya baxsaq, 2022-ci ildə milli resurslara 1300-dən çox kiberhücum qeydə alınıb və 120 mindən çox Azərbaycan vətəndaşının şəxsi məlumatlarının sızması faktı aşkarlanıb. Bütün bunlar bir daha sübut edir ki, kibertəhlükəsizlik tədbirləri böyük əhəmiyyət kəsb edir və kibertəhdidlər real təhlükədir. Əslində Azərbaycan özü üçün İnkişaf Strategiyasını seçib. Prezidentimizin təsdiqlədiyi "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" sənədində prioritetlərdən biri innovativ və yaradıcı cəmiyyətin qurulmasıdır. Bu prioritetə nail olmaq, çatmaq üçün ölkəmiz mütləq rəqəmsal inkişaf yolu ilə getməlidir.

■ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni MİSAVAT"

2024-2025-ci tədris ilində ümumi təhsil müəssisələrinin müəyyən sinifləri üçün 67 adda dərslik yenidən hazırlanıb və ya təkmilləşdirilib. Bunu jurnalistlərə müsahibəsində Elm və Təhsil Nazirliyinin əməkdaşı Günel Seyidova deyib. O bildirib ki, bunlardan VI sinif üzrə coğrafiya, VII sinif üzrə isə kimya, fizika, biologiya dərslikləri Singapurun dərslik sahəsində mütəxəssislərinin köməyi ilə hazırlanıb.

Mövzuya diqqət edən Bakı-xeber.com saytı haqlı olaraq sual edir ki, Azərbaycanda dərsliklərin hazırlanması prosesinə bir çox cəhətdən - tarixi, mədəni, siyasi, iqtisadi, coğrafi baxımdan ölkəmizdən fərqli olan ölkələrin mütəxəssislərinin cəlb olunması nə dərəcədə doğrudur? Deyək ki, bunun tərtibatının daha da

keyfiyyətli olması baxımından xarici mütəxəssisləri cəlb etmək olar. Həmin ölkələrin çap sahəsində sahib olduqları yüksək texnoloji imkanlarından istifadə edərək lap aparıb dərslikləri orada da çap etmək mümkündür. Yeni kağız, tərtibat, cildlənmə baxımından çap keyfiyyətinin daha yaxşı olması üçün qabaqcıl texnologiyalardan istifadə edilməsi qəbul ediləndir. Amma dərsliklərin məzmunu ilə bağlı yad ölkələrdən tövsiyə, məsləhət almaq və bunun əsasında dərslik hazırlamaq Azərbaycan üçün nə qədər sərfəlidir?

Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin üzvü Ceyhun Məmmədov hesab edir ki, dərsliklər hazırlanarkən mütləq Azərbaycan reallığı nəzərə alınmalıdır. "Yeni MİSAVAT"a şərhində millət vəkilisi bildirdi ki, xarici təcrübəni öyrənmək faydalıdır, lakin yerli mütəxəssislərin imkanlarından da istifadə edilməlidir: "Dərsliklərin məzmununun dəyişdirilməsi ciddi və həssas məsələdir. Bunun üzərində ciddi düşünülməlidir, təhlillər aparılmalıdır. Singapur modelinin Azərbaycan coğrafiyası ilə bağlı uğurlu model olduğunu düşünürəm. Belə məsələlərdə tələsmək olmaz, əks halda, gələcəkdə ağır fəsadlar yarana bilər".

Təhsil eksperti Kamran

Dərsliklərimizi əcnəbilər yazırmış - reaksiya

Coğrafiya, kimya, fizika və biologiya dərsliklərinin singapurlu mütəxəssislərin köməyi ilə hazırlanmasına təhsil ekspertləri nə dedi?

Əsədovun fikrincə, yeni dərsliklər kifayət qədər oxunaqlı olacaq. "Yeni MİSAVAT"a açıqlamasında ekspert mövzunu belə şərh etdi: "Orta ümumtəhsil məktəblərində təbiət fənni 5-ci və 6-cı siniflərdə tədris olunur. Bu

illər Elm və Təhsil Nazirliyi yeni dərslikləri müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq hazırlayır. Dərsliklər elə məzmununda olmalıdır ki, şagirdlər müəllim olmadan da mövzuları öyrənə bilsinlər. Bu dərsliklər yazılmasından öncə müəllimlər üçün təlimlər keçilməlidir ki, müəllimlər dərslikləri birinci özləri mənimsəyə bilsinlər. Tədris ili sentyabrın 15-də başlayır. Müəllim dərsliklə şagirdlərlə bərabər tanış olur. Müəllimlər proqram qurmalı, kurikulumda

hansı məzmun standartını təbiiq edəcəyini bilməlidir. Dərsliklər ən azı elektron variantda öncədən müəllimlərə göndərilməlidir ki, məzmunu mənimsəyə bilsinlər. Son illər dərsliklərin məzmun, forma, dizayn, informasiya yükü, akademik yükünə nəzər saldıqda müsbət dəyişiklikləri müşahidə edirik. Hesab edirəm ki, yeni dərsliklərdə də bu prinsiplər gözənlənəcək".

■ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni MİSAVAT"

Tələbələrin köçürülməsi prosesi nə vaxt başlayacaq?

Elektron portal aktiv olduğu zaman ictimaiyyətə məlumat veriləcək

Son günlər Azərbaycanda tələbələri maraqlandıran mövzuların biri də köçürülmə prosesisdir. Tələbələrin ölkə daxilində və xaricdə yerləşən ali təhsil müəssisələrindən köçürülməsi, yaxud bir ixtisasdan digərinə və təhsil alma formasının dəyişdirilməsi, eləcə də ölkəmizdə yerləşən orta ixtisas təhsili müəssisələrində, magistratura səviyyəsində təhsil alanların köçürülməsi (www.transfer.edu.az) portalı 2016-cı ildə tələbələrin köçürülmə prosesinin sadələşdirilməsi məqsədilə istifadəyə verilib.

Tələbələrin köçürülməsi nə vaxt həyata keçiriləcək? Hansı yeni qaydalar tətbiq ediləcək?

Modern.az mövzu ilə bağlı Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyi (EATDA) ilə əlaqə saxlayıb.

Qurumdan bildirilib ki, ali təhsil müəssisələrinin tələbələrinin köçürülməsi Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasının 21 fevral 2024-cü il tarixli KQ-02 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat (əsas (baza ali) tibb təhsilində) və magistratura səviyyələrində təhsil alanlar tərəfindən təhsil müəssisəsinin, ixtisasın, təhsil alma formasının dəyişdirilməsi, onların təhsil müəssisəsindən xaric və ya təhsil müəssisəsinə bərpa olunması, habelə təhsil alanların təhsilini müvəqqəti dayandırması (onlara akademik məzuniyyətin verilməsi) Qaydaları"na əsasən tənzimlənir: "Qaydalara əsasən, təhsil aldığı müddət ərzində təhsil proqramı ilə həmin dövr üçün müəyyən olunmuş kreditlərin ən azı ikidə bir hissəsini toplamayan tələbələrin köçürülməsinə yol verilmir".

Verilən məlumata görə, tələbələrin köçürülmə prosesini sadələşdirmək, eləcə də təhsil müəssisələrinin muxtariyyətini genişləndirmək məqsədilə proses təhsil müəssisələri tərəfindən aparılacaq: "Həmçinin qeyd edək ki, xaricdə natamam ali təhsil alan (təhsilini tamamlamamış) şəxslər öz təhsillərini Azərbaycanda yerləşən ali təhsil müəssisələrinin birində davam etdirmək üçün ilkin olaraq kvalifikasiyalarının qismən akademik tanınması haqqında şəhadətnamə əldə etməlidirlər. Şəhadətnamə əldə etmək üçün tələbələrə Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyinə elektron qaydada müraciət etmələri tövsiyə olunur".

Qeyd olunub ki, tələbələrin köçürülməsi üçün elektron portal aktiv olduğu zaman ictimaiyyətə məlumat bildiriləcək.

Bu ilin əvvəlində keçirilmiş növbədənə prezident seçkisində iddiasını ortaya qoyan daha bir deputat, Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri müavini, Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyasının sədri Qüdrət Həsənzadə 36 sayılı Xətai-Suraxanı Seçki Dairəsindən deputatlığa namizədliyini irəli sürüb. Partiya sədrinin namizəd olduğu dairəyə sənədlər təqdim edilib.

Bundan sonrakı mərhələdə sənədlərlə tanışlığın ardınca imza vərəqələri veriləcək. Q.Həsənzadə onu da deyib ki, ƏHD-nin İdarə Heyətinin iclası keçirilib və 20 dairədən partiyanın namizədləri müəyyənləşdirilib. Mövzu ilə əlaqədar geniş müzakirə almaq üçün müraciət etdiyimiz Qüdrət Həsənzadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, namizədlər müəyyənləşdirilərkən əsas ağırlıq paytaxtdakı seçki dairələrinə verilib:

- Rəsmi qərarımız olmasa da, partiya rəhbərliyində təmsil olunan şəxslərin ümumi bir fikri var idi ki, təqribən 40 nəfər namizədlə çıxış edək. Hətta ilkin olaraq namizədliyini irəli sürmək istəyən 40 nəfərin sənədləri də hazırlanmışdı. Amma İdarə Heyətinin iclasında ciddi müzakirələrdən sonra bu qərara gəldik ki, namizədlərin sayını iki dəfə azaldaq. Bu, imkan verəcək ki, partiya digər namizədlər üçün daha çox maliyyə vəsaiti ayıra bilsin. Bütün resurslarımızı səfərbər edək ki, parlamentdə yerlərimizin sayını artıraraq. Biz bilirik ki, ödənişsiz efir vaxtı üçün 60-dan artıq dairədə namizədin qeydə alınması tələb olunur. Efir vaxtı almaq üçün resursları bu qədər dağıtmağı da məqsəduyğun hesab etmədik. Ona görə növbəti müzakirələrdən sonra 40 deyil, 20 namizədin üzərində dayandıq. Hesab edirik ki, onların hər birinin öz dairəsində seçkiləri udmaq imkanları var. Düzdür, bu, həm də o dairələrdən hakim partiyanın irəli sürəcəyi namizədlərin kimliyindən asılı olacaq.

- Qüdrət bəy, bunun üçün bir az da səbir etmək, YAP-ın İdarə Heyətinin iclasını və hakim partiyanın namizədlər siyahısını gözəlmək olmazdı?

- Biz çox da gözləyə bilmirik. (Müsahibə YAP İdarə Heyətinin iclasından əvvəl götürülüb və onadək namizədlərin siyahısı açıqlanmamış-

"YAP-ın ciddi müdafiə etdiyi namizədləri udmaq çətin məsələdir"

Qüdrət Həsənzadə: "Ümumi mənafeələr naminə biz onları seçkilərdə dəstəkləyəcəyik"

di-E.P.) Ona görə ki, hakim partiya bir neçə gün kifayətdir ki, imzaları toplayıb, nəticədə parlamentdə deputat fraksiyasının yaradılması mümkün olsun. Bu baxımdan xalq hərəkatında olmuş, özünün siyasi hazırlığı, qərəzsiz mövqeyi ilə seçilən şəxslərdən söhbət gedir. Başqa partiyanın üzvüdirsə, deməli, bizim bir çox məsələlərdə fərqli baxışlarımız var. Amma hər halda, ümumi mənafeələr naminə biz onları seçkilərdə dəstəkləyəcəyik.

- Qüdrət bəy, sizin namizədliyinizi irəli sürdüyünüz dairədən başqa tanınmış iddiaçılar varmı?

- Vallah, mən oradan tanınmış şəxslərdən kiminsə namizəd olub-olmadığını bilmirəm, hələlik dəqiq məlumatım yoxdur ki, oradan kimlər namizədliyini irəli sürür. Ümumiyyətlə, çox istəyirdim ki, YAP 36 sayılı Xətai-Suraxanı Seçki Dairəsindən namizəd irəli sürməsin. Biz YAP-a müraciət də eləmişdik, təşəbbüslə çıxış etmişdik ki, 83-dən artıq dairədən namizədlər irəli sürməsin, bununla da digər partiya nümayəndələrinin parlamentə düşmək imkanı olsun. Açıq söyləyək, YAP-ın 800 minə yaxın üzvü var, az qala

1 milyona yaxın üzvdən söhbət gedir, maliyyə, inzibati resursları var. Üstəgəl, YAP xalqımızın qarşısında duran tarixi bir problemi həll edib. Qarabağ nəinki işğaldan azad edilib, həm də birdəfəlik erməni separatizminə son qoyulub. Artıq Ermənistanla dinc, yanaşı yaşaya bilməyimiz üçün imkan yaradılıb. Yeni elə bir vəziyyət yaradılıb ki, böyük güclər etnik məsələdən qarşıdurma yaratmaq üçün istifadə edə bilməsinlər, bizim aramızda etnik düşmənçiliyə, nəhayət, son qoyulması üçün şərait formalaşdırılıb. Bütün bu məsələləri hakim partiya, sözsüz ki, Prezidentin liderliyi ilə, cərrahiyyə yolu ilə həll edib. Bu da çox önəmli, vacib faktordur. O baxımdan YAP-ın ciddi-cəhdlə müdafiə etdiyi namizədləri udmaq doğrudan da çox çətin məsələdir. Bizim təşəbbüsümüz də buradan qaynaqlanırdı. Biz YAP-ın qiymətini veririk, amma deyirik ki, parlamentdə fraksiyalar olmalıdır, başqa siyasi qüvvələr təmsil olunmalıdır, ölkədə çoxpartiyalılığın inkişafına təkan vermək üçün... Hikmət Babaoğlu bizim partiya cavab vermişdi ki, istəyirlərsə çox üzvləri

olsun, yaxşı çalışsınlar, cəmaatla yaxşı işləsinlər. Əlbəttə, onun dediyində həqiqət var, partiyalar əhali ilə yaxşı işləməyə çalışmalıdır. Amma iqtidarın da, hakim partiyanın da borcudur ki, elə islahatlar aparsın, qərarlar qəbul eləsin ki, digər partiyalar inkişaf eləyə bilsin. Yeni əgər bir ölkədə parlamentə müxalifət düşməyəcəksə, bu, həmin iqtidarın uğuru sayılmamalıdır ki, "bax, görürsünüz, biz o qədər güclüyük ki, bir dəne də müxalifət parlamentə düşə bilmir". Ona görə də Hikmət Babaoğlu bir tərəfdən haqlıdır ki, bəli, biz partiyalar işləməliyik, digər tərəfdən isə iqtidar da öz üzərinə düşənləri eləməlidir. Biz ona görə YAP-a müraciət etmişdik ki, 83-dən artıq dairədən namizəd irəli sürməyin. Onsuz da qanunlar 63 səs çoxluğu ilə qəbul olunur, konstitusion qanunlar isə 83 səs çoxluğu ilə qəbul olunur. Bu baxımdan görək indi YAP bizim təklifi, ümumiyyətlə, dəyərləndiribmi, nəzərə alıbmi? Hər halda, mən çox ümidliyəm ki, YAP elə qərarlar qəbul edəcək ki, parlament çoxpartiyalı əsasda formalaşsın və bu əsasda fəaliyyət göstərsin.

- Yeri gəlmişkən, ötən seçkilərdə sıra sayı fərqli olsa da, həmin ərazidən Rauf Arifoğlu və İqbal Ağazadə rəqib olmuşdular, kifayət qədər ciddi mübarizə getmişdi... Həmin dairəni seçərkən tərəddüdləriniz olmadı ki?

- Yox. Əslində keçən çağırış seçkilərdə də mənim dairəm 36-cı seçki dairəsi idi, indi yenə də 36 saylı dairedir. Orada dəyişikliklər olub. Düzdür, mənim daha çox seçicilərimin olduğu məntəqələrin bir hissəsi indi 35-ci dairəyə düşüb. Amma açıq söyləyək, mən bir neçə dəfə prezident seçkisinə qatılmışam. Bu baxımdan Azərbaycanın elə bir guşəsi yoxdur ki, mən orada tanımasınlar. Mənim ünvanıma gələn ərizə və şikayətlərin 10-dan biri öz dairəmdən olur, 8-9-u çox müxtəlif, hətta ucqar rayonlardan olur. Bu da onu göstərir ki, insanlar parlamentin fəaliyyəti ilə maraqlanırlar və ümid yeri kimi, partiya sədri, hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü olaraq şəxsən mənə müraciət edirlər, onların bu və ya digər problemlərinin həllində yardımçı olum. Deməli, mənim çıxışlarımı da izləyirlər, fəaliyyətimlə də tanışdırlar. Bu baxımdan bəzi namizədləri bəlkə onların seçicilərlə işləməsi ilə əlaqədar konkret dairə ərazisindəki seçicilər yaxşı tanıyırlar. Amma mənim o problemim yoxdur. Mən İsmayıl İdrisovdan da, Goranboydan da, Naxçıvandan da, Xətaidən də millət vəkili seçilmişəm. İndi də Xətaidən, 36-cı dairədən namizədliyimi vermişəm. Əlbəttə, başqa dairədən də namizəd ola bilərdim, əgər qərarımı verənədək YAP öz siyahısını açıqlasaydı. YAP öz siyahısını açıqlamaqda tələsmir, bəzən artıq zamanımız yoxdur. Bildiyimə görə, 36-cı dairədən nə Rauf Arifoğlu, nə də İqbal Ağazadə namizədliyini irəli sürüb.

□ **Elşad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Ocaq

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

“Qaranlıq zamanlarda işıqlı adamlar yaxşı görünürlər”
(Erix Mariya Remark)

Həmyerlilərimizin, görkəmli politoloqların proqnozlarına görə Amerika dərin dövləti Trampın prezident olmağını istəmədi, ona görə müəllimə sui-qəsd edilməliydi. Edildi də. Lakin kişi qulağının sıyrıntısı ilə canını qurtardı. Buradan belə nəticə çıxır ki, artıq Amerika dərin dövləti bir zibilə yaramır. Daha dərin dövlət lazımdır.

Eyni vaxtda Elza Seyidcahan deputatlığa namizədliyini verib, platformasını açıqlamışdır. Sitat: “Fəxri xiyabana mikrofon çəkdirəcəm, dəfn edilənlərin əsərləri gecə-gündüz oxunsun. “Ç” hərfinə “c” deyən müəllimlər işdən çıxarılaçaq. Bayağı müğənnilər efirə buraxılmayacaq”.

Yaxşı vədlərdir. Mən Şabran dairəsində yaşasam Elza xanıma səs verərdim. Ancaq görünür, Elza xanım elə zənn edir Fəxri xiyabanda yalnız bəstəkar və müğənnilər dəfn olunur. Bu səhv yanaşmadır. Şairlər, yazıçılar da var. Onların da əsərləri oxunsu yaxşı olar.

Əlbəttə, şeir oxumaq çətin deyil, nasirlərin işi bir az çətin. Təklif edirəm nasirlərin romanı yox, hekayələri oxunsun. Ziyarətə gələnlərin o qədər çox vaxtı yoxdur.

Bircə o pisdir ki, Vasif Talibovla Oqtay Əsədovun namizədliyi yenidən verilməyəcəkmiş. Məncə, bu şəxslərin millət yolunda xərcləyəcəyi potensial hələ tükənməmişdi. Çoxumuz Vasif müəllimə qibtə edirik.

Keçən nömrələrin birində Filarmoniyada yeyintinin xarakteri haqda sual ünvanlamışdım. Köhnə dostlarımızdan qazi Məğrüb bəy ehtimalını yazıb göndərib: “Orada konsert olmalıymış. Konsertin elanını veriblər, lakin keçirməyiblər”.

Prokurorluq da bir az aydınlıq gətirdi, deyir Filarmoniyanın direktoru, xalq artisti Murad müəllimin müavini Çingiz müəllimi 50 min manat yeyintiye görə tutublar.

Məncə, burada əsas günah yeyintinin xarakteri yox, miqdarıdır. 50 min çox gülməli məbləğdir və bizim sistmə yaraşmır, ona töhmət getirir. Camaat milyonlar yeyir, heç səsi çıxmır. Bu isə 50 min yeyib, hələ konsert vermiş. Ar olsun. Gör dövlətçiliyimizi nə cür xırım-xırda işlə məşğul edibdir. İndi yazıq ittihamçı, müstəntiq, hakim, vəkil və sairə yoldaşlara buradan nə qazanc çıxacaqdır? Vallah, utanmıxdan ölmək lazımdır, adaşı Çingiz müəllim demişkən. Hələ az qala yadımdan çıxmışdı, kriminaldan yazan müxbirlər də var. Fərsətdən istifadə edərək onları qarşıdan gələn milli mətbuat günü münasibətilə təbrik edir, hamısına yaxşı yeyintili müttəhimlər arzulayıram.

Pullu tema odur, Londonda qaynayır. Keçmiş nəqliyyat nazirimiz Ziya müəllimin oğlunun biznesi haqda günahı bir material çıxır və maraqlıdır ki, Anar Məmmədovu nişangaha gətirən media orqanı ABŞ-a məxsusdur. Mən burada dərin dövlətin izlərini görərdim, çünki Anar müəllim vaxtilə Trampa iş birliyi qurmuşdu, Bakıda bina tikmişdilər. İndi dərin dövlət Trampa güllə atan anda necə olur ki, Anar müəllimin də Britaniyadakı restoranları diqqət mərkəzinə gətirilir?

Üstəlik, Elza xanım Tramp qədər ekstravaqant, qeyri-adi şəxsiyyətdir. Onun siyasətə atılmağı da təsadüfi deyil, bir mərkəzdən idarə edilir.

Bunu mənə dünən tanış olduğum taksi sürücüsü də təsdiqlədi. Deyir qızımın Bakıdakı evində təzəlikcə mebel yanıb. Durduğu yerdə. Evdə heç kim yox imiş. Mebelin hər hansı elektrik mənbəyi ilə əlaqəsi də olmayıb. Mən soruşdum ki, bəlkə ora Günəş işığı düşürmüş, bəzən şüşələr, güzgülər bu cür optik yanğın törədə bilir. Sürücü dedi, elə mənim də ağıma birinci bu gəldi, ancaq mebel gün düşməyən otaqdadır. Çox fikirləşdik, axırda ağsaqqala təklif elədim otağı pir elan etsin, möcüzə baş verən ərazi kimi. Kişi dedi ki, əslində mümkündür, çünki bizim nəsilə ocaq olub, babamın yanına gəlmişlər və sairə. Dedim məsələ aydın oldu, ocaq sizdə var imişsə, mebel elə ondan yanıb.

Sonra ünvana çatdıq, məsələnin necə həll olunduğunu bilmirəm.

Qvadelupanın Azadlığı naminə Xalq Birliyinin təşkilatçılığı və Bakı Təşəbbüs Qrupunun (BTQ) dəstəyi ilə Fransa müstəmləkəçiliyindən əziyyət çəkən Korsika, Melaneziya, Polineziya, Karib və Antil adaları qrupundan olan 15-dən çox siyasi partiya və müstəqillik hərəkatlarının rəhbər şəxslərinin iştirakı ilə dünən Bakıda birinci qurultayı öz işinə başlayıb.

Qurultayın keçirilməsi ideyası Fransanın dənizasırazilərinin müstəqillik uğrunda mübarizə aparan siyasi partiya və hərəkatlarına məxsusdur.

Niderlandın müstəmləkəsi olan Bonayre və Sen-Martin adalarından üç təşkilat qurultayda fəxri qonaq qismində iştirak edir.

Bu gün yekunlaşacaq qurultay iştirakçı tərəflərə müstəqillik uğrunda mübarizədə daha sıx təşkilatlanma, habelə vahid platforma yaradaraq Fransa kolonializminə qalib gəlmək yolunda nəticə yönümlü fəaliyyətin əlaqələndirilməsi yollarını müzakirə etmək imkanı yaradacaq. Həmçinin koloniyaların təmsilçiləri öz müqəddəratını təyin etmək uğrunda mübarizədə ən effektiv təcrübə və strategiyalar barədə müzakirələr aparacaqlar.

Qurultay adları çəkilən koloniyalarda Fransa hökuməti tərəfindən həmin ərazilərin əsl sahibləri olan yerli xalqlara qarşı törədilən çoxsaylı cinayətlər və qeyri-qanuni hərəkatlar haqqında beynəlxalq ictimaiyyətin məlumatlılığının artırılmasına, ümumilikdə XXI əsrin bələlənən birisi olan kolonializm probleminə diqqət çəkməyə töhfə verəcək.

Qeyd edək ki, Bakı Təşəbbüs Qrupu (BTQ) Azərbaycanın sədrlik etdiyi Qoşulmama Hərəkatının Əlaqələndirmə Bürosunun nazirlər toplantısı çərçivəsində 2023-cü il iyulun 6-da Bakıda yasadılıb. BTQ artıq bir ildir ki, müstəmləkəçilikdən əziyyət çəkən xalqların azadlıq uğrunda apardıqları ədalətli mübarizəyə dəstək verir. Bu xüsusda BTQ tərəfindən artıq 15-ə yaxın beynəlxalq konfrans təşkil edilib. Onlardan 4-ü BMT-nin Nyu-York, Cenevrə və Vyana qərargahlarında, biri Türkiyənin İstanbul şəhərində, digərləri isə Bakı şəhərində baş tutub.

Bakıda dünən başlamış tədbirdə də Fransanın ünvanına çox sərt çıxışlar olub. “Fransa dövlətinin hərəkatları qəbul edilməzdir və beynəlxalq səviyyədə müzakirə olunmalıdır. Makron Fransası bütün demokratiya qaydalarına üz çevirib”.

Yeni Kaledoniyanın parlament üzvü Maria Saliqa çıxışı zamanı deyib.

Maria Saliqa qeyd edib ki, Fransız Polineziyasında bu ölkənin atom, nüvə testlərini xatırlayırdı. Həmin ərazilərdə

Bakıda “Parisi partladan” daha bir mühüm tədbir

Korsika, Melaneziya, Polineziya, Karib və Antil adaları qrupundan olan 15-dən çox siyasi partiya rəhbərinin iştirakı ilə keçirilən qurultayda Fransa terrorçu dövlət adlandırıldı

Ekspert əlavə edib ki, bu cür tədbirlərin Azərbaycanda keçirilməsi həmçinin ölkəmizin diplomatiya imkanlarının şaxələndirilməsi deməkdir: “Ermənistanı bu və ya digər şəkildə dəstəkləyən və ya dəstəkləmək istəyən Avropa dövlətlərinin ikili siyasətinin qarşısını alınmasında bu tədbirlər önəmli vasitədir. Məlumdur ki, Fransa və digər kolonial imperiyalar öz keçmişləri ilə üzlaşmaq istəmir. Əslində Azərbaycan istər Fransaya, istərsə də digər kolonial imperiyalara mesaj verir ki, bizim keçmişimiz təməldir, siz öz keçmişinizə baxın. Qətlamlar, insanların öz evlərindən didərgin edilməsi, əmək və təbii ehtiyatların istismarı. Frankofoniya təşkilatı üzvlərinin böyük əksəriyyəti üzərində fransız dilinin dövlət dili olması sanki bir yumşaq basqıdır. Həm də Afrikanın bir sıra ölkələri Fransanın bu və ya digər şəkildə iştirakı ilə siyasi proseslərə hərbi və digər müdaxilə şəkillərindən beziblər. Artıq dünyanın keçmiş kolonialları da beynəlxalq birliyin bərabər hüquqlu üzvləri olmaq istəyirlər. Çünki əsrlər ərzində onlar Fransız siyasi sistemine inteqrasiya edə bilməyiblər. Həmçinin onlara qarşı həyata keçirilən tədbirlər yerli dillərin və mədəniyyətlərin inkişafına şərait yaratmayıb. Tam əksinə, həmin ölkələrdən sosial səbəblərlə Fransaya gələn xalqların nümayəndələrinin bir qismi assimilyasiya problemi ilə üzleşir. Bu cür problematik arxa plana malik olan həmin dövlətlər Azərbaycandan ermənilərin hüquqlarını tələb edirlər. Amma Azərbaycan xalqı-

nın 30 ildir tapdalanmış olan hüquqları haqqında nə isə deməyi düşünmədilər. Azərbaycanın qeyd edilən tədbirlərdən xarici siyasətində istifadə etməsi sistemli hala gəlməlidir. Azərbaycan iqtisadi proseslərin, geosiyasi proseslərin mərkəzi olduğu kimi siyasi proseslərin də mərkəzi olmasıdır. Bunun tezliklə nəticələri olacağını düşünürəm. Təbii ki, müasir imperial güclər bu cür tədbirləri sancılı qarşılayacaqlar. Ancaq zamanla, Azərbaycanın, onun müttəfiq və tərəfdaşlarının beynəlxalq siyasətə təsirinin güclənməsi ilə öz ayaqlarını biləcəklər. Paris və Fransa yeni tarixinin mühüm coğrafiyalarıdır. Elmin, mədəniyyətin inkişafına töhfə veriblər. Bastiliyanın alınması ilə yeni tarixi dövr açıqlar. Amma təəssüf ki, bu inqilabların siyasi nəticələri imperial davranışlara təsir etməyibdir. Fransız olmayan müstəmləkə xalqlarının maddi və insani resursları istismar edilib. Hətta fransız əsgərlərinin namusuna təcavüz etdikləri ərəb qızı ilə şəkil çəkdirmələrini də dünya görüb. Bu həmin Fransadır ki, bir zaman onu Avropa nəhənglərinin cəngindən qurtaran Osmanlının dağılmasına imza atmış, ermənilər yerli dillərin və mədəniyyətlərin inkişafına şərait yaratmayıb. Tam əksinə, həmin ölkələrdən sosial səbəblərlə Fransaya gələn xalqların nümayəndələrinin bir qismi assimilyasiya problemi ilə üzleşir. Bu cür problematik arxa plana malik olan həmin dövlətlər Azərbaycandan ermənilərin hüquqlarını tələb edirlər. Amma Azərbaycan xalqı-

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sülhün düsturu ilə bağlı qətiyyətli mövqeyini bəyanlaması Ermənistan hakimiyyətini çıxılmaz vəziyyətdə qoyub. Artıq İrəvanda anlaşırlar ki, “bir aya sülh müqaviləsini imzalaya bilərik” nağılları keçmir və sülh sazişinə qədər görüləsi işlər var.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev “Ermənistanla sülh sazişinin əsas şərti ölkəsinə qarşı ərazi iddialarını özündə əks etdirən Ermənistan konstitusiyasının dəyişdirilməsidir” deyib. Bildirib ki, Ermənistanla sülh prosesi vaxt aparacaq. **Sitat:** “Sülh sazişinin əsas şərti Ermənistan konstitusiyasına dəyişiklik edilməsidir. Çünki orada Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları var və sülh sazişi konstitusiya dəyişikliyi olmadan imzalana bilməz. Əsas prinsiplər üzərində isə indidən razılaşmaq və saziş mətni üzərində işləmək mümkündür”.

Bu arada, erməni mediası yazıb ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi 2026-cı il parlament seçkilərindən sonra Ermənistan konstitusiyasını dəyişdirməyə başlamağa “inandıra bilib”. “Hraparak” qəzeti hakim “Mülki Müqavilə” partiyasındakı mənbəyə istinadən belə yazır. Nəşr iddia edir ki, “bəlkə də buna görə baş nazir konstitusiya islahatları komissiyasına 2026-cı ilin dekabrında keçiriləcək parlament seçkilərindən sonra yeni konstitusiya konsepsiyasını təqdim etməyi tapşırıb”.

Bundan əlavə, qəzet yazır ki, Nikol Paşinyan bu yaxınlarda dar dairədə payızda xarici siyasət cəbhəsində sürprizlərin gözləndiyini bildirib. Qəzetin yazdığına görə, Paşinyan guya Rusiya ilə yaxınlaşmağı planlaşdırır. O, AB-nin Ermənistanı qəbul etmədiyini, düzgün maliyyələşdirmədiyini, bu istiqamətdə addımlar atmadığını və kifayət qədər təhlükəsizliyi təmin etmədiyini bildirərək, “Ana Rusiya”nın qoynuna dönmək niyyətindədir”, - nəşr qeyd edir. Hazırkı Ermənistan konstitusiyası Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanması üçün də əngələ çevrilib. Qeyd etdiyimiz kimi, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev son çıxışlarında bunu açıq və qəti söyləyib: “Sülh sazişinin başlıca şərti Ermənistanın konstitusiyasının dəyişdirilməsidir. Çünki onun tərkibində Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları var və bu, baş verməyə qədər sülh sazişi imzalanmayacaq”. Bəli ki, Ermənistan konstitusiyasında Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi ilə bağlı müddəanın da yer al-

Sülh sazişi üçün Azərbaycana kompromis çağırışı - masada nələr var?

Prezident İlham Əliyevin sülh üçün əsas şərti Ermənistanı dalana dirəyib; rəsmi İrəvan konstitusiyaya və normativ hüquqi aktlara düzəliş etməsə, sülhün imzalanması heç nəyi dəyişməyəcək; ekspertlərdən ilginclər açıqlamalar

dığı müstəqillik bəyannaməsinə istinad var.

Faktiki olaraq Prezident İlham Əliyevin sülh üçün əsas şərti Ermənistanı dalana dirəyib. Rəsmi İrəvan konstitusiyaya və normativ hüquqi aktlara düzəliş etməsə, sülhün imzalanması heç nəyi dəyişməyəcək. Paşinyan dəfələrlə bəyan edib ki, Ermənistanda növbədənənar parlament seçkisi keçiril-məyəcək. Bunun da səbəbi bəllidir. “Gallup” beynəlxalq araşdırma mərkəzinin Ermənistan ofisi ötən həftə bildirib ki, Nikol Paşinyanın şəxsi reytingi və onun partiyasının reytingi aşağı düşməkdə davam edir. Sorğunun nəticələrinə görə, respondentlərin 54,8%-i Ermənistanın baş nazirinin işini mənfi qiymətləndirib. Eyni zamanda respondentlərin yalnız 14,4%-i hakim “Mülki Müqavilə”nin lehinə səs verəcək. Eyni zamanda indi keçirilsəydi, seçkilərdə iştirak etməyəcəklərini söyləyənlərin faizi həmişəkindən çox - 32,5 faizdir. Bu cür dibə düşmüş reytingdə Paşinyanın növbədənənar seçki keçirmək istəməsi təəccüblü deyil. Erməni mediasının iddiasından belə çıxır ki, Azərbaycan sülh müqaviləsinin imzalanması üçün hələ 1 il yarım dan

ekspertrlərə görə, hakimi-

yət bu cür informasiyaları ortaya atmaqda məqsədi müxalifəti növbədənənar seçki olmayacağına inandırmaq və mümkün zaman yetişdikdə parlament seçkisi elan etmək ola bilər... Sülh müqaviləsindən söz düşmüşkən, ABŞ Dövlət Departamentinin rəsmi nümayəndəsi Metyu Miller ənənəvi brifinqdə diqqətçəkən fikir ifadə edib. O iki ölkə nazirləri arasındakı görüş barədə danışarkən deyib ki, “sülh razılaşmasının imzalanması üçün tərəflər çətin seçim etməli, əsaslı kompromislərə gedilməlidir. Buna görə də biz onlar arasındakı fikir ayrılıqlarının aradan qaldırılması və sülh razılaşmasının əldə olunması istiqamətində çalışacağıq”. Paşinyana vaxt verilməsi barədə iddiaların ortaya atılmasının səbəbi nədir? Söhbət Azərbaycanın hansı kompromislərə təhrikəndən gedir?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, belə məlumatları əsasən baş nazir Paşinyana müxalifətdə olan siyasi qüvvələr yayır: “Bu baxımdan “Hraparak” qəzetinin yazdığını o qədər də ciddi qəbul etmək mümkün deyil. İstənilən danışıqlarda Azərbaycanın sülh müqaviləsini imzalamaq üçün ən əsas

şərti Ermənistanın ali qanunlarında olan ərazi iddiaları ilə bağlıdır. Bu baxımdan Paşinyanı inandırmaya ehtiyac yoxdur. O özü də anlaşırlar ki, bir dövlət, başqa dövlətə qarşı özünün müstəqillik bəyannaməsində və konstitusiyasında ərazi iddiası irəli sürürsə və bunu da zorakı yolla edəcəyi fikrindən hələ də çəkinməyib, o zaman tam əhatəli sülhdən və sülh müqaviləsindən söhbət gedə bilməz. Konstitusiyadan aşağı statuslu istənilən sənəddə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tanınması hüquqi baxımdan əhəmiyyətsizdir”. S.Məmmədov onu da təsdiqləyir ki, indiki halda Paşinyan hökumətinə konstitusiya islahatı keçirmək, o cümlədən konstitusiyanın preambulasını və 13-cü maddəsini dəyişmək o qədər də asan deyil: “Ola bilsin ki, Paşinyan bu islahata yenidən mandat aldıqdan sonra cəhd etmək niyyətindədir. Amma bu halda biz daha bir neçə il gözləyəsi deyilik. Azərbaycan mümkün ərazilərdə delimitasiya və demarkasiya proseslərini həyata keçirməli, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı söyləyini davam etdirməlidir. Hansısa məsələlər üzrə əldə olunan razılaşmalarla bağlı müqavilə də bağlana bilər. Amma o, tamhəcmli sülh sənədi olmayacaq”. Ermənistanda növbə

ti parlament seçkiləri 2026-cı ildədir. Növbədənənar seçkilər təyin oluna bilərmi? **S.Məmmədov:** “Fikrimcə, Paşinyan hakimiyyəti bu barədə fikirləşmir. Təzyiqlərin artması fonunda sonradan hər hansı fərqli qərar ola bilər. Amma Ermənistan müxalifəti daha çox Paşinyanı zorakı yolla devirmək planından əl çəkməyib. Onların əlində imkan olsa, növbədənənar seçkilər tələb etməyəcək, sadəcə, zorla Paşinyanı devirəcəklər”.

ABŞ Dövlət Departamentinin rəsmi nümayəndəsi Metyu Millerin ənənəvi brifinqdə söylədiklərinə gəlincə, icraçı direktor bunları söylədi: “Azərbaycan üçün elə məsələlər var ki, o məsələlərdə kompromis mümkün deyil. Onlardan birincisi Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiasıdır. Ermənistan hazırda ciddi şəkildə müharibəyə hazırlaşır, müasir hücum silahları əldə edir. O biri tərəfdən isə özünü sülhpərvər ölkə kimi təqdim etməyə cəhd edir. Ona görə də imzalana-cıq istənilən sənəddə tərəflər hücum etməməyə dair qarantıya verməli, Ermənistan isə ali qanunundan ərazi iddialarına dair müddəaları çıxarmalıdır. Hazırda Ermənistan manevrlər etməkdədir. Qərblə müttəfiqliyi dərin-

ləşdirib, Rusiya ilə münasibətlərini ciddi surətdə pozmamaya çalışır. Azərbaycanla sülh danışıqları aparır, amma o biri tərəfdən silahlanır. Həmçinin beynəlxalq müstəvidə Azərbaycana qarşı müharibəsini davam etdirir. Bu qeyri-stabil mövqe Cənubi Qafqazda münəqışə riskini azaltmır, əksinə, çoxaldır. Paşinyan isə hakimiyyətdə daha çox qalmaq üçün əlindən gələni edir”.

Politoloq Tural İsmayilov isə qəzetimizə dedi ki, **Metyu Miller Dövlət Departamentinin bütün brifinqlərində Azərbaycana Ermənistan arasındakı münasibətlər və onun gələcəyi ilə bağlı fikirlərini bölüşür:** “Amma ABŞ-in bu gün hansı kompromislərdən bəhs etməsi suallar doğurur. Çünki nə Azərbaycan, nə də Ermənistan tərəfindən ABŞ-in hər iki ölkədən hansı

kompromisləri tələb etməsi ilə bağlı mövqe ifadə edilməyib. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycan hər zaman Cənubi Qafqazda ədalətli barışın tərəfdarı olub. Torpaqlarımızın erməni işğalında qaldığı 30 il ərzində belə Bakı Ermənistan-dan ləyaqətli sülh mühtininin yaranması, işğal etdiyi torpaqlardan müharibəsiz geri çəkilməsini tələb edib. Hətta işğal faktına öz gücümüzə son qoyduqdan sonra da İrəvana təklif etdiyimiz sülh şərtləri, Ermənistanın rəhbərlik etdiyimiz regional layihələrə qoşula biləcəyi ilə bağlı həmişə “yaşıl işıq” yandırmağımız bizim gedə biləcəyimiz ən böyük güzəştlərdir. İndiki halda isə ABŞ-in Azərbaycandan konkret olaraq hansı kompromisləri gözlədiyi suallar doğurur”. **T.İsmayilovun sözlərinə görə, sülhün əldə edilməsi üçün ABŞ-in Ermənistan-dan gözləntiləri daha çox olmalıdır:** “Bu gün Ermənistan sülhə sözdə razı olduğunu bəyan edir, praktiki-kada isə tamamilə fərqli addımlar atır. Ona görə də ABŞ sülh və kompromislərlə bağlı Ermənistanla daha çox təzyiqlər etməlidir. Bu məsələdə Ermənistandan gözləntilər daha çox olmalıdır”.

□ **E.PASASOY,**
“Yeni Müsavat”

Nazirlər Kabineti donor orqan transplantasiyasını həyata keçirmək hüququ olan ixtisaslaşmış tibb müəssisələrinin siyahısında dəyişiklikləri təsdiqləyib. Azərbaycan Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci bəndini rəhbər tutaraq dəyişikliklər baş nazir Əli Əsədovun imzaladığı 337 və 338 nömrəli qərarlarda elan edilib.

Bu yeniliklər Azərbaycanın səhiyyə infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi və vətəndaşların ixtisaslaşmış səhiyyə xidmətlərinə çıxışının təmin edilməsi üzrə davamlı səylərini əks etdirir. "Yeni Klinika"nın daxil olmasının ölkədə orqan transplantasiyası xidmətlərinin imkanlarını və səmərəliliyini artıracağı gözlənilir.

Bəs bu transplantasiyalar hansı səviyyədə həyata keçirilir, Azərbaycanda daha çox hansı orqanların köçürülməsi aparılır, qiymətlər nə qədər uyğundur, ən əsası orqan növbəsində nə qədər xəstə var, statistika aparılırmı?

Qeyd edək ki, 2023-cü ildə Azərbaycanda şəxsin ölümündən sonra orqanlarının transplantasiyası məqsədilə götürülməsinə razılıq verən şəxslərin sayı artıb. Belə ki, şəxsin ölümündən sonra donor orqanların transplantasiyasını həyata keçirən tibb müəssisəsi tərəfindən transplantasiya məqsədilə bədənindən aşağıda göstərilən donor orqan(lar)ının götürülməsinə razılaşdığını və razılaşmadığını bildirməlidir: - ürək, ağciyər (ürək-ağciyər kompleksi), böyrəklər, qaraciyər, mədəaltı vəz, mədə, bağırsaqlar, uşaqlıq, yuxarı və aşağı ətraflar, sümüklər, dəri-fassiya-özələ kompleksi və onların seqmentləri, sümük iliği, gözün buynuz qışası, kök hüceyrələri. Səhiyyə Nazirliyinin kollegiyasının qərarı ilə təsdiqlənən ərizə formasında beyin ölümündən sonra əlaqə saxlanı-

Orqan köçürmə ilə bağlı yeni qərar - ölkədə bu qədər xəstə...

Professor: "Hansısa gizli məqamlar olacaqsa, kriminala yol açar, ona görə..."

lacaq şəxslər də göstərməlidir.

Mövzu ilə bağlı tanınmış həkim, **professor Adil Qeybullu** "Yeni Müsavat"a deyib ki, orqan nəqli səhiyyənin gələcəkdir. Düşünürəm ki, bu məsələlər bütün dünyada qurulduğu səviyyədə Azərbaycanda da təşəkkül tapmalıdır. "Əvvəla, orqan nəqlinin elmi və təşkilati səviyyədə bütün infrastrukturunun qurulması üçün birinci növbədə donor bankı olmalıdır. Yüzlərlə xəstəxana olsa belə, hansı səviyyədə olmasından asılı olmayaraq, əgər donor bankı olmayacaqsa və səhiyyə bir siste-

mə çevrilməyəcəksə, bu cür qərarlar kağız üzərində qalar. Məsələ bundan ibarətdir ki, donor bankı ilk növbədə beyin ölümü keçirmiş insanlardan orqanların götürülməsidir. Orqanın sağlam olması çox mühumdür. Donor qismində çıxış etməyə qətiyyətlə yaxın qan qohumları borclu deyillər. Bu da bizdə ata, ana, bacı, qardaş orqan verir, hansısa qohumluq əlaqələrindən, bir-birinə münasibətdən irəli gəlir. Dünyanın heç bir yerində belə bir şey yoxdur. Ananın, atanın nə günahı var ki, kiməsə, hətta övladına belə orqanını versin. Yeni dünyada yanaşma belədir. Orqan beyin ölümü keçir-

miş praktiki sağlam şəxslərdən alınır. Bunlar da əsasən avtomobil qəzası keçirmiş, müxtəlif travma almış, nisbətən cavan yaşlı insanlardan götürülür. Gəlin görək, bizdə o insanlardan orqan götürməyə kim icazə verir. Bu məsələ öz psixoloji həllini tapmamış, cəmiyyətdə həzm edilməmiş, donor bankının yaradılmasının hüquqi əsasları təsbit edilməmiş bu məsələnin sistemli şəkildə həll edilməsinə imkan verməyəcək. Əlbəttə, Azərbaycanda kifayət qədər xəstəxana var ki, bunu yüksək səviyyədə həyata keçirə bilər və keçirir də. Adıçəkilən xəstəxanaların bu imkanları ilə də tanı-

şam, orada mütəxəssislər var, şərait var. Ümumiyyətlə, bu məsələlərdə beynəlxalq qaydalar, protokollar mövcuddur. Birinci əsas şərtlərdən biri də məsələnin leqallığıdır, tam açıq olmasıdır. Burada hansısa gizli məqamlar olacaqsa, kriminala yol açır. Yeni götürülən orqanın mənbəyi, kimə köçürülməsi ictimaiyyət tərəfindən nəzarət altında olmalıdır. Bu artıq sistemli orqan köçürülməsidir. Kaş xəstəxanalar az olardı, amma bu iş sistemli olardı. Fikrimcə, ilk olaraq bu iş həll olmalıdır. Bu hansısa əmrlərlə həyata keçən məsələ deyil. Dövlət strukturlarını da buna görə günahlandırmaq

üçün könüllü olaraq müraciət edə bilər. Azərbaycanda beyin ölümü keçirən insandan donor kimi istifadə ediləcək. Beyin ölümü, ürək ölümü və ya bioloji ölüm meydana gəlmiş 1 yaşdan yuxarı şəxslərdən orqan götürülərək canlı insana köçürülə bilər.

Hazırkı qanunun 9-cu (Transplantasiya məqsədilə meyitdən orqan və (və ya) toxumaların götürülməsi) maddəsində edilən dəyişikliyə əsasən, şəxsin sağlığında meyitin, orqan və toxumalarının transplantasiya, tədris və elmi məqsədlərlə istifadə edilməsinə yazılı razılığını bildirərsə, ölümündən sonra onun meyiti,

düzgün deyil. Burada mentalitetə bağlı xeyli problemlər var ki, öz həllini tapmalıdır. İnsanların beyin ölümü keçirmiş şəxslərə münasibəti dəyişməlidir. Onlar başa düşməlidirlər ki, həyatını itirən bir şəxs başqa bir həyata başlanğıc verə bilər".

Xatırladaq ki, Azərbaycan Respublikası qanunlarına görə, insan orqanları alqı-satqı obyektidir. Yad insanların bir-birlərinə orqan verməsi qanunla qadağan edilib, yalnız qohumlar öz orqanlarını bağışlaya bilər. 18 yaşdan yuxarı sağlam şəxs canlı donor - öz orqan və (və ya) toxumalarını xəstə şəxslərə köçürmək

orqan və (və ya) toxumaları istifadə oluna bilər. Şəxsin sağlığında bu məsələyə münasibətini bildirməyibse, ölümündən sonra yaxın qohumlarından hər hansı birinin (həyat yoldaşı, həddi buluğa çatmış övladı, valideyinlərindən biri, qardaş-bacılarından biri) və ya qanuni nümayəndəsinin icazəsi ilə onun orqan və (və ya) toxumalarının transplantasiya, tədris və elmi məqsədlə götürülməsinə yol verilir. Gözün buynuz qışası kimi meyit üzərində dəyişiklik etməyən toxumalar hər hansı bir icazə və vəsiyyət olmadan da alınır.

□ Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"

Tütün qədər zərərli olan yağ Bakı marketlərini doldurub

Azərbaycana bu ilin birinci rübündə xaricdən 13,6 milyon dollar dəyərində palma yağı gətirilib - mütəxəssis danışdı

Dünyanın bir çox inkişaf etmiş ölkələrində palma yağından insan qidası üçün istifadə edilməsi qadağan edilib. Danimarka, Litva və İtaliyada palma yağlarının idxalına qadağa qoyulub.

Azərbaycana isə bu ilin birinci rübündə xaricdən 13,6 milyon dollar dəyərində 11 min 880 ton palma yağı gətirilib.

Dövlət Statistika Komitəsinin hesablamalarına görə, bu,

ötən ilin eyni dövrünün göstəricisindən dəyər ifadəsində 89 faiz, kəmiyyət olaraq isə iki dəfə çoxdur.

Mütəxəssislər hesab edirlər ki, tam təmizlənməmiş pal-

ma yağından yalnız texniki məqsədlərlə istifadə olunmalıdır. Palma yağlarını hidrogenlə doydurub marqarirlərə çevirirlərsə, bu, insan orqanizmi üçün olduqca zərərli olur. Bunu elm də təsdiq edir. Qeyd olunur ki, insan bədənində eriməyən, erimə temperaturuna malik olmayan, sovrulmayan

və bədəne yad olan yağlar orqanizmdə olan xərçəng hüceyrələrinin qarşısını almır, əksinə, şişlərə çevirir ki, bu da gələcəkdə ölümə nəticələnir.

Palma yağından istifadə ilk növbədə ürək-damar sisteminin pozulmasına, damar tıxanılıqlarına, ürəyin işemik xəstəliyinə səbəb olur. Tərkibində xərçəng yaranan maddələr çox olduğuna görə riski yüksəkdir.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) məlumatına görə, palma yağı insan orqanizmi və təbiət üçün global miqyasda zərərli olur. ÜST ekspertləri palma yağının istehsal və satış sənayesinin miqyasını hətta birbaşa tütün və alkoqol sənayesi ilə müqayisə edirlər.

Palma yağından daha çox saxlanması uzunmüddətli olan məhsullarda istifadə edilir. Dondurma, şokolad, çipsi, hazır sıyıqların, eləcə də peçenye, vafli, və s. tərkibində palma yağı var. Bəzən elə olur ki, istehlakçılar aldıkları məhsulların tərkibində palma yağı

nın olub-olmadığını bilmirlər. Çünki bir sıra hallarda bu yaği həmin məhsulun üzərində başqa adlarla, məsələn, "hidrogenləşdirilmiş bitki yağı" kimi qeyd edirlər.

Mövzu ilə bağlı Baku-post.az-a danışan **Qida Təhlükəsizliyi Hərəkatının rəhbəri, sağlam qidalanma mütəxəssisi Məhsəti Hüseynova** bildirib ki, dünyada qida çeşidliliyinin heç də həmişə sağlamlığa deyil, əksər hallarda qidaların daha ucuz xammaldan hazırlanması, xüsusilə də raf ömrünün uzun olmasına hesablanıb. Palma yağından istifadə olunduqda məhsulların xarab olma vaxtı gecikir, raf ömrü daha uzun olur və ucuz başa gəlir. Ona görə də palma yağından daha çox istifadə edilir. Bəzi ölkələrdə məhsulların tərkibində palma yağından istifadə edilsə də, bəzilərində, xüsusilə də uşaq qidalarında buna qadağalar qoyulub.

Məhsəti Hüseynovanın sözlərinə görə, palma yağı palmanın meyvəsindən və dənələrindən alınır: "Sənaye üsulu ilə hazırlanan yağlar var ki, onların qida üçün istifadəsi yararlı deyil. Amma təbii haldadırsa, tərkibində A, E vitaminləri, doyma-

mış yağ turşuları varsa, bundan az miqdarda, gec-gec istifadə olunarsa, orqanizmə zərərli olmaz. Amma mütəmadi olaraq istifadə olunduqda, xüsusilə də 20 yaşa qədər olan insan orqanizmində inkişafdan qalmaq və müəyyən xəstəliklərə erkən yaşda tutulmaya səbəb olur. Bəzi inkişaf etmiş ölkələrdə məhsulların üzərində "tərkibində palma yağı yoxdur", "palma yağı tərkibli hər hansı yağdan istifadə edilməyib" kimi ifadələr yer alırsa bu, premium məhsul hesab edilir. Ona görə də sağlamlığına diqqət edən insanlar bu kimi məhsullardan istifadə etmirlər. Palma yağından uşaq qidalarında istifadə olunması yolverilməzdir. Əgər istifadə olunubsa, çalışıb uşağın gündəlik qidasını təbii qidalardan seçmək lazımdır ki, immun sistemi düzgün formalaşsın. Palma yağından həddən artıq çox istifadə orqanizmdə "pis xolesterolin" kimi tanınan LDL-in səviyyəsini yüksəldir və "yaxşı" xolesterolin kimi tanınan HDL-in səviyyəsini aşağı salır. Bu da bir çox xəstəliklərin yaranmasına gətirib çıxarır".

□ "Yeni Müsavat"

Sui-qəsd cəhdindən sonra Donald Trampın yenidən Ağ Evə prezident kimi qayıdacağı haqda iddialar artıb. Bu kontekstdə sabiq prezidentin yenidən Amerika rəhbərliyinə qayıdarsa, dünya ölkələri ilə münasibətdə mümkün dəyişikliklər haqda da ciddi müzakirələr açılır.

Fakt odur ki, başa çatmaqda olan 4 illik Co Bayden dönəmində ABŞ-Azərbaycan münasibətləri zaman-zaman gərginləşib. Xüsusilə Baydenin "erməni soyqırımı"nı tanıması, Konqres və Senatdakı ermənipərəst qüvvələrin daima Azərbaycanı hədəf seçməsinə qeyd etmək olar. Donald Trampın isə nə keçmişdə, nə də indi Amerikadakı erməni lobbisi ilə bağlılığının olmaması Azərbaycanın xeyrinədir.

"Tramp ölkəsinin milli və təhlükəsizlik maraqlarına əhəmiyyət verir. ABŞ-ın milli və təhlükəsizlik maraqları isə Cənubi Qafqazın əsas dövləti Azərbaycanla əməkdaşlığı diktə edir. Azərbaycanın da iştirakçısı olduğu Orta dəhliz layihəsi birbaşa Amerikanın maraqlarına xidmət edir. Və ya Azərbaycanın Avropaya qaz, neft və alternativ enerji nəqli də Amerika üçün əhəmiyyətlidir. Tramp prezidentliyi dövründə bu amilləri nəzərə alacaq", - politoloq Elxan Şahinoğlu qeyd edib. Yada salaq ki, Azərbaycan dövlət başçısı Donald Tramp prezident seçildikdən sonra telefonla ona zəng etmişdi. İlham Əliyev Trampı prezident seçkilərində qələbəsi münasibətilə təbrik edərək iki ölkənin müxtəlif sahələrdə uğurlu əməkdaşlığını qeyd etmişdi. Azərbaycan dövlət başçısına minnətdarlığını bildiren Donald Tramp İlham Əliyev haqqında "çox xoş sözlər" eşitdiyini demişdi. Prezident İlham Əliyev Trampın hakimiyyəti illərində onun barəsində belə bir açıqlama da vermişdi: "Azərbaycan təbliğat hücumu ilə üzleşən ölkələrdən biri idi. İndi Donald Trampın hakimiyyətə gəlişindən sonra biz artıq görürük ki, başqa ölkələrin daxili işlərinə qarışmaq tendensiyası azalmağa başlayır".

İlham Əliyev sözügedən çıxışında Ağ Evin yeni siyasətindən məmnun olduğunu da xüsusi vurğulamışdı. "Biz özümüz heç kimin işlərinə qarışmırıq və başqalarına da imkan vermirik ki, bizim işlərimizə qarışsınlar. İmkan verməyəcəyik ki, kimlərsə bizə nəyi necə etməli olduğumuzu haqda öz mövqelərini qəbul etdirməyə çalışsın", - deyərək prezident vurğulamışdı.

Yada salaq ki, prezidentliyə namizədə sui-qəsd cəhdinin ilk pisləyənlər sırasında Azərbaycanın dövlət başçısı da vardı.

"Trampa qarşı edilən hü-

cum şok və dəhşət doğurur. Biz bu siyasi zorakılıq aktını şiddətlə qınayırıq", - deyərək özünün X səhifəsində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev yazıb. Ekspertlər Trampın mümkün qayıdışında Azərbaycan-ABŞ əlaqələrinə hansı keyfiyyət dəyişikliklərinin olacağını mümkün hesab edirlər?

Demokratik İslahatlar Partiyasının sədri, deputat Asim Mollazadə Trampın hakimiyyətə gəlişi ilə Azərbaycanla münasibətlərin yenidən bərpa olunacağına ümid edir: "Trampın erməni lobbisi ilə əlaqələri yoxdur. Onun və komandasının erməni təşkilatları ilə asılılığı olmadığına görə düşünürəm ki, biz yenidən Amerika Birləşmiş Ştatları ilə normal münasibətləri bərpa edəcəyik. Bu münasibətlər Tramp hakimiyyətə olan müddətdə, ondan qabaq da normal, çoxşəxli xarakter daşıyırdı. Enerji, nəqliyyat sahələrində, eləcə də bir sıra istiqamətlərdə düşünürəm ki, bizim əməkdaşlığımız bərpa olunacaq və erməni diasporasının təsirlərinin Amerika siyasətinə mənfi təsirləri olmayacaq".

Ağ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov biznesmen olsa da, Trampı ölkəmiz üçün istənilən halda daha sərfəli hesab edir: "Bayden dönəmində Amerika siyasəti milli maraqlarımıza uyğun olmadı. Çünki Bayden "erməni soyqırımı"ndan danışmış, müttəfiq və qardaş Türkiyə dövlətinin daxili siyasi proseslərinə qarışmışdı. Blinken isə səslənən iddialara görə, Azərbaycanın Zəngəzuru işğal etməyə hazırlaşdığını söyləmişdi. Amerika eyni zamanda Avrasiya məkanında Rusiya-Azərbaycan əməkdaşlığı ilə bağlı olaraq dövlətimizin mövqelərindən narahatlıq ifadə etmişdi. Lakin Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyevin də ifadə etdiyi kimi, Azərbaycan kimin üçünse üçüncü ölkələrə qarşı təsir poliqonu ola bilməz. Bununla belə, Amerika Azərbaycan, Azərbaycan da Amerika üçün önəmli tərəfdaşdır. Cənubi Qafqazda olan mövqeyi və gücünə görə burada Azərbaycanı nəzərə almamaq heç böyük dövlətlərin də lüksü deyildir. Azərbaycan tarazlaşdırıcı amilləri əlində cəmləyib. Bir tərəfdən, Rusiya ilə qarşılıqlı maraqlara əsaslanan münasibətlər qurub. Digər tərəfdən, İranla münasibətlərin normallaşdırılmasını həyata keçirərək xarici təsir təhlükəsi dərəcəsini azaldıb. Türkiyə ilə strateji müttəfiqliyi daha da inkişaf etdirir. Pakistan kimi dövlətlə münasibətləri dərinləşdirir. Ona görə də Azərbaycanla Trampın hakimiyyətə gəlməsi hələ ki görünən amillərə görə sərfəlidir. Təbii ki, hələ görünən budur. Çünki Tramp hakimiyyətə gələndən sonra ABŞ-da Azərbaycandan sonra hələ uzun müddət Bayden zamanında Amerikanın zəifləmiş nüfuzunu bərpa etməli olacaq. Bu, istər Yaxın Şərq olsun, istərsə də Qafqaz olsun. Ancaq bunu da qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan dövləti onu da bilir ki, Tramp da bir milyarddır. Beynəlxalq iqtisadi sistemin iştirakçısıdır. Ona görə də onun gələcək davranışlarını maraqları müəyyən edəcək".

Siyasi analitik Asif Nərimanlı Amerikada demokratların dövrünün Azərbaycan üçün xoş keçmədiyini söylədi: "Trampın Ağ Evə mümkün qayıdışı ABŞ-Azərbaycan münasibətlərinin mövcud vəziyyətlə müqayisədə daha çox müsbətə doğru dəyişəcəyi ehtimalını artırır. Bir neçə amil belə düşünməyə əsas verir. Birincisi, demokratlardan fərqli olaraq, respublikaçılar "müdaxilə" siyasətini izləmir, daha çox

Trampın mümkün qayıdışı və Bakı üçün iki üstünlüyü

Baydenin "erməni soyqırımı"nı tanıması, Konqres və Senatdakı ermənipərəst qüvvələrin daima Azərbaycanı hədəf seçməsinin əksinə olaraq...

qarşılıqlı əlaqələrə üstünlük verir. İkincisi, Trampın özü ABŞ prezidenti olduğu dövrdə Azərbaycanla münasibətlərə xüsusi önəm verib. Azərbaycan Qarabağda Vətən müharibəsinə başlayan da Tramp hakimiyyətə idi və ABŞ bu müharibəyə müdaxilə etmədi. Lakin demokrat Bayden hakimiyyətə gələndən sonra ABŞ-da Azərbaycana qarşı Ermənistanın maraqlarının müdafiəsi ilə bağlı addımlar aktivləşdi, xüsusilə erməni lobbisinin önü daha da açıldı. "Qarabağ blokada", "Qarabağ ermənilərinin hüquqlarının qorunması" və digər bu kimi məsələlər məhz demokratların dövründə aparılıb. Lakin Trampın dövründə erməni diasporu/lobbisinin "əl-qolu bağlanmışdı". ANCA rəhbərliyi Trampın dövrünün ermənilər üçün ən pis dövr adlandırdı, Trampa təsir etmək üçün hətta Kim Kardaşyandan da istifadə etməyə çalışdılar. Bu amilləri nəzərə alanda Trampın mümkün qayıdışını Azərbaycan üçün müsbət proses adlandırma birlərlik və proseslər bu istiqamətdə inkişaf edərsə, ABŞ-ın yeni administrasiyası Cənubi Qafqazda Azərbaycanla daha çox işləməkdə maraqlı ola bilər".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Bayden seçkilərdən bu halda çəkile bilər

ABŞ prezidenti Co Bayden səhhətində problem yaranarsa, prezidentlik yarışından çəkilməyə hazır olduğunu açıqlayıb. Onun fikrincə, yaşın gətirdiyi yeganə şey müdriklikdir.

Məlumatla görə, "Fox News" telekanalı Baydenin sözlərini sitatə gətirib:

"Hər hansı xəstəliyim olsa, həkimlər gəlib səhhətimdə filan problem olduğunu desələr, prezidentlik yarışından imtina edərdim".

Məlumdur ki, Baydenin son debatı müttəfiqlərinin tənqidi-nə səbəb olub. Media onun ABŞ prezidenti vəzifəsinə namizədliyinin nə dərəcədə məqsədəuyğun olması ilə bağlı suallar qaldırıb.

Baydenlə ünsiyyətdə olan insanlar onun daha unudqan olduğunu, fikirlərini çatdırmaqda çətinlik çəkdiyini və ictimai çıxışlar zamanı daha tez-tez bədrədiyi deyirlər.

Bununla belə, NBC telekanalına müsahibəsində Bayden keçmiş prezident Donald Trampa növbəti debatdan imtina etməyəcəyini bildirib.

ABŞ-da noyabr ayında keçiriləcək prezident seçkilərində Demokratlar Partiyasından Co Bayden, Respublikaçılar Partiyasından isə Donald Trampın əsas namizəd olacağı gözlənilir.

Trampa sui-qəsdİ İran təşkil edib?

ABŞ-ın sabiq prezidenti Donal Trampa edilən sui-qəsd cəhdi ilə bağlı sürpriz iddia yayılıb.

"CNN" bunun arxasında İran kəşfiyyatının olduğunu iddia edib.

Lakin İrandan cavab gecikməyib və sözügedən xəbər təkzib olunub. İranın BMT-dəki nümayəndəsi Donald Trampa qarşı sui-qəsdin arxasında ölkəsinin olduğu ittihamlarını qərəzli və əsassız adlandıraraq: "İranın Donald Trampa qarşı sui-qəsd cəhdi ittihamları əsassız və qərəzlidir. Tramp Qasim Süleymaninin öldürülməsinə göstəriş verdiyi üçün məhkəmədə mühakimə olunmalı və cəzalandırılmalı olan cinayətkardır. İran isə onu məsuliyyətə cəlb etmək üçün qanuni yolu seçib".

Qeyd edək ki, ABŞ-ın Miluoki şəhərində Respublikaçılar Partiyasının Milli Konqresinin keçirildiyi ünvanın yaxınlığında polis bir nəfəri güllələyib. Konqresdə təhlükəsizliyi artırmaq üçün Ohayodan gələn polis məmuru şübhəli bir şəxsi görüb. Hadisə şahidləri bildiriblər ki, şübhəlinin əlində iki bıçaq olub və bıçaqları polise tərəf yeləyirmiş.

Ohayo polisi Miluoki şəhərində Respublikaçılar Partiyasının Milli Konqresi gedən ərəfədə sözügedən şəxsi güllələyərək öldürüb.

Azərbaycanda unun qiymətində artım davam edir. İyun ayının əvvəlində 28-29 manata olan 50 kiloqramlıq kisə hazırda Qərbi bölgəsində 33-35 manata qədər bahalaşmış. Unun qiymətindəki bu artım Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) statistikasında da əksini tapıb. Komitənin açıqladığı məlumatdan aydın olur ki, un iyun ayında ən çox bahalaşan məhsullar sırasındadır. Unla bərabər çörəyin qiymətində də iyun ayında 0,4 faizlik bahalaşma baş verib. Eyni vəziyyət may ayında da müşahidə olunub: un ən çox bahalaşan məhsul kimi rəsmi qeydiyyatda düşüb, çörək isə 0,3 faiz bahalaşmış.

“Dəvəçi-Dəyirman” MMC-dən də “Turan” İnformasiya Agentliyinə ilin əvvəli ilə müqayisədə unun qiymətində artım olduğunu təsdiqləyiblər. MMC-dən bunun səbəbini Rusiyada taxılın bahalaşması ilə izah ediblər: “Hələ mayda Rusiyada taxılın bir tonunda 30-40 dollar bahalaşma var idi”. Şirkətdən unun ucuzlaşacağını da proqnoz ediblər: “Ölkədə taxıl biçinindən sonra qiymətlərdə ucuzlaşma gözlənilir”.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyindən isə deyilib ki, son 20 ildə ölkədə taxıl istehsalı 1,5 dəfə artıb: “Məhsuldarlıq göstəriciləri də artmaqdadır. Buğdada 21,8 faiz, ərpa 20,5 faiz, dən üçün qarğıdalıda isə 32,3 faiz artım var”.

Kənd təsərrüfatı üzrə ekspert Vahid Məhərrəmov isə “Azadlıq Radiosu”na bildirib ki, Azərbaycanda unun bahalaşmasına baxmayaraq, dünya bazarlarında buğdanın qiymətində kəskin enmə var: “Hətta keçən ay ərzində Nyu-York birjasında buğda 16 faiz ucuzlaşıb. Dünyada buğda, unun ucuzlaşması mövsümü və istehsalın artacağı ilə bağlı proqnozlar ilə bağlıdır. Amma dünya bazarlarında qiymət enməsi prosesinin Azərbaycana təsiri yoxdur”.

Ekspertin fikrincə, Azərbaycan idxaldan asılı olduğu üçün gələcəkdə də nə baş verəcəyini proqnozlaşdırma bilmirlər: “Ona görə də un istehsalçıları unun qiymətini qaldırırlar. Əvvəl bunu onunla əsaslandırırdılar ki, guya dünya bazarlarında qiymət artıb. İndi isə onunla əsaslandırırlar ki, onların xərci, o cümlədən daşıma xərcləri artıb”.

Rəsmi statistikaya əsasən, 2023-cü ildə ölkədə 1 milyon 833,8 min ton buğda istehsal edilib, məhsuldarlıq 33,8 sentner olub. Bu il üçün Azərbaycanda həmin payızlıq, həm də yazlıq buğda əkinlərinin sahəsində azalma diqqəti cəlb edir. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, ölkədə 598,3 min hektar sahədə payızlıq buğda ekilib ki, bu da əvvəlki ilə müqayisədə 9,9 faiz azdır. Bundan əlavə, 2023-cü ildə yazlıq buğda əkinləri 4 799,2 ha

rəsmi statistikaya əsasən, bu ilin yanvar-may aylarında xaricdən 72 milyon 676,29 min dollarlıq 328 542,75 ton buğda idxal olunub. Ötən ilin eyni dövründə 134 milyon 904,04 min dollarlıq 450 152,65 ton buğda gətirilmişdi. Buğda-

ra başa gəlib. Bütün bunlar göstərir ki, aprel-mayda Rusiyada buğdanın qiyməti bahalaşsa belə, bunun Azərbaycanın daxili bazasında təsiri olmamalıdır. Çünki aprel-mayda idxal olunan buğdanın alış müqaviləsi Rusiyada qiymətlər

yumşaldır.

ABŞ Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi bu mövsümdə dünya buğda yığımı üzrə proqnozunu iyundakı 790,75 milyon tondan iyulda 796,19 milyon tonadək artıraraq. Bu proqnoz nazirliyin iyul icmalında əksini tə-

qədar çatdırması hədəflənir. Belə ki, Prezident İlham Əliyevin 2022-ci ilin iyulunda imzaladığı fərmanla pivot suvarma sisteminin tətbiqi ilə keyfiyyətli ərzaqlıq buğda istehsal edən fermerlərə hər tona görə stimullaşdırıcı subsidiya müəyyən edilib.

“Buğdamız bol olacaq, un da ucuzlaşacaq” vədi

Bu ilin 4 ayında buğda idxalı 266 min 609 ton (59 milyon 697 min dollar), yanvar-martda 211 966,87 ton - 48 milyon 74,16 min dollarlıq təşkil edib

olubsa, bu il cəmi 584,3 ha sahədə belə əkin aparılıb.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyindən “Yeni Müsavat”a verilən məlumata görə, iyunun 16-na qədər Azərbaycandakı taxıl sahələrinin 85 faizində biçin başa çatıb. Arpa sahələrinin 95,8 faizində, buğda sahələrinin isə 77,2 faizində biçin tam yekunlaşıb. Sahələrdən 2 milyon 691 min 552 ton məhsul yığılıb. Yığılan məhsulun 1 milyon 492 min 746 tonu buğda, 1 milyon 198 min 806 tonu isə ərpa. Buğda üzrə orta məhsuldarlıq 33 sentner, ərpa üzrə məhsuldarlıq isə 29,4 sentner təşkil edir. Ümumilikdə taxıl üzrə orta məhsuldarlıq 31,3 sentnerə çatıb.

Onu da qeyd edək ki, un istehsalçıları unun qiymətindəki bahalaşmanı aprel-may aylarında Rusiyada buğdanın bahalaşması ilə əsaslandırırlar. Amma məsələ burasındadır ki, həmin aylarda Azərbaycana idxal olunan buğdanın qiymətində ucuzlaşma var. Belə ki,

nın bir tonu 2023-cü ilin beş ayında Azərbaycana 299 dollara başa gəldiyi halda, cari ilin eyni dövründə bu rəqəm 221 dollara qədər azalıb.

Bu ilin beş ayında buğdanın 328 536,43 tonu - yəni demək olar ki, hamısı Rusiyadan 72 milyon 672,3 min dollara alınıb. Keçən ilin eyni dövründə 308 526,73 tonu Rusiyadan 86 milyon 598,35 dollara, 141 625,92 tonu Qazaxıstandan 48 milyon 305,69 min dollara alınmışdı.

Bu ilin 4 ayında buğda idxalı 266 min 609 ton (59 milyon 697 min dollar), yanvar-martda 211 966,87 ton 48 milyon 74,16 min dollarlıq təşkil edib. Bu isə o deməkdir ki, apreldə 54 642,13 ton, mayda 61 927,43 ton buğda idxal olub. Apreldə idxala 11 milyon 622,84 min dollar, mayda 12 milyon 979,29 min dollar xərc çəkilib. Beləliklə, apreldə 1 ton buğdanın idxal qiyməti 212,7 dollara, mayda isə 209,6 dolla-

200 dolların altına düşdüğü yanvar-mart aylarında bildirilib.

Un istehsalçıların iddiası realıq olsaydı, iyun ayında Rusiya buğdasının qiymətində qeydə alınan 10,1 faizlik ucuzlaşma dərhal Azərbaycanda unun ucuzlaşması ilə nəticələnməli idi. Lakin iyununda da əks proses gedib.

BMT Kənd Təsərrüfatı və Ərzaq Təşkilatının məlumatına görə, iyununda qlobal bazarlarda taxılın qiyməti indeksi 115,2 bənd təşkil edib ki, bu da may ayından 3,5 bənd (3 faiz), 2023-cü ilin iyun ayından isə 11,4 bənd (9 faiz) aşağıdır. Azalmaya ABŞ-da qarğıdalı sahələrinin artması və Şimal yarımkürəsində məhsul yığımı kampaniyası ilə bağlı mövsümi dalğalanmalar səbəb olub. Qazaxıstan və Ukrayna da daxil olmaqla, bir sıra ixracatçı ölkələrdə məhsul perspektivlərinin yaxşılaşdırılması, həmçinin Türkiyənin müvəqqəti idxal qadağası qiymət təzyiqini

pı. Eyni zamanda qaba taxıl proqnozu 1,512 milyard tona (iyunda 1,511 milyard ton), qarğıdalı - 1,225 milyard tona (1,221 milyard ton) qədər artırılıb.

Nazirlik hesab edir ki, yeni kənd təsərrüfatı ilində Rusiya 48 milyon ton buğda ixrac edəcək. Buğda ixracında Rusiyanın ən yaxın rəqibi olan Avropa İttifaqından ixrac isə 34,5 milyon tona bərabər olacaq. Bu, nazirliyin iyun proqnozundan 0,5 milyon ton azdır.

Dünya Bankının əmtəə bazarları ilə bağlı hesabatına əsasən, 2024-cü ildə 1 ton buğdanın qiyməti 290 dollar təşkil edəcək, bu da öncəki proqnoz göstəricisindən 45 dollar azdır. DB-nin proqnozuna görə, 2025-ci ildə 1 ton buğdanın qiyməti 285 dollar səviyyəsində olacaq ki, bu da öncə verilən proqnoz göstəricidən 35 dollar azdır. Beləliklə, bankın proqnozuna əsasən, 2024-cü ildə buğdanın qiyməti illik müqayisədə 14,8 faiz, 2025-ci ildə isə 1,7 faiz azalacaq. Bu isə o deməkdir ki, növbəti ildə də dünya bazar konyukturu Azərbaycan kimi buğda təminatında idxaldan asılı ölkələr üçün əlverişli olaraq qalacaq. Çünki Azərbaycan ərzaqlıq buğda ilə özünü təmin etməyən ölkələr sırasındadır. Daxili tələbatı təmin etmək üçün ölkəyə hər il əsasən Rusiya və Qazaxıstandan 1,2-1,3 milyon ton buğda idxal olunur.

Yaxın müddətli dövr üçün Azərbaycanın öz buğda istehsalını ərzaq təhlükəsizliyini təmin edəcək həddə

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Subsidiya Şurasının qərarı ilə 2024-cü il üzrə bu subsidiyanın həcmi 100 manat olaraq müəyyən edilmişdir.

Azərbaycan hökuməti bu məqsədə çatmaq üçün növbəti dəstək mexanizmini işə salıb. Belə ki, iyunun 5-də Nazirlər Kabineti ərzaqlıq buğda istehsalı ilə bağlı öhdəlik götürərək Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi ilə müqavilə bağlamış sahibkarlıq subyektlərinə müasir suvarma sistemlərinin alınması üçün kredit təşkilatlarının öz vəsaitləri hesabına veriləcək kreditlər üzrə dövlət zəmanətinin verilməsi Qaydasını təsdiqləyib.

Qaydanın tətbiqi müasir suvarma sisteminin alınmasına özəl bankların vəsaitlərinin cəlb olunmasına imkan verəcək. Belə ki, qaydaya uyğun olaraq sahibkarlıq subyektlərinə veriləcək 280 (iki yüz səksən) milyon manat kredit portfel 168 (yüz altmış səkkiz) milyon manat məbləğinədək dövlət zəmanəti ilə təmin edilir. Qaydaya uyğun olaraq verilən dövlət zəmanəti 2028-ci il yanvarın 1-dək dövlət zəmanəti verilərək bağlanmış bütün kredit müqavilələrinə şamil edilir.

Azərbaycanda bir sıra təsərrüfatlarda buğda istehsalında Avropada əldə olunan səviyyədə məhsuldarlığa nail olunub. Hacıqabul rayonunda əldə olunan bu nəticənin digər ərzaqlarda da tətbiq olunması nəzərdə tutulur...

“Dünya SAKİT, “Yeni Müsavat”

Ağstafa rayonunun Aşağı Kəsəmən kəndi ərazisində yerləşən "Tava təpə" abidəsinin tədqiqi öz nəticəsini verib. Tədqiqat işləri Azərbaycan və İtaliya arxeoloqları tərəfindən aparılıb.

AYNA xəbər verir ki, 3 il davam edən araşdırmalar nəticəsində son tunc - ilk dəmir dövrünə aid olan ibadətəş aşkar olunub. Arxeoloqların fikrincə, bu abidə öz unikallığına görə tək ölkəmizdə deyil, bütövlükdə Qafqazda ilk tapıntı hesab olunmalıdır.

Kür çayından 1,5 km aralıda yerləşən "Tava təpə" abidəsinin ərazisi Xocalı-Gədəbəy mədəniyyətinə məxsus tayfaların məskunlaşdığı yer olub. Burada yaşayışın 3500 il əvvələ dayandığı güman edilir.

Strateji əhəmiyyəti olan abidənin Kür çayına yaxın olması buraya insanların daha çox gəliş-gediş üçün səbəblərdən biri olub. **İtaliyalı arxeoloq, Kataniya Universitetinin professoru Nikola Lanerinin** fikrincə, burada tapılan yeməxana bütün Qafqaz üçün xidmət göstərmiş.

"Burada unikalılığı ilə seçilən tikili həmin dövrün yeməxanası kimi fəaliyyət göstərmiş. Yeməxana ritual xarakterlidir. İnsanlar 3500 il öncə bura gəlib, yemək yeyiblər. Bura yeməxana kimi bütün Qafqaz üçün xidmət edib. Müxtəlif yerlərdən buraya gələn insanlar qidalanıb, daha sonra da ritual həyata keçiriblər. Burada heyvan sümükləri də tapılıb. Hazırda antropoloqlar və digər mütəxəssislərlə birgə araşdırma aparılır", - deyər mütəxəssis bildirib.

Tədqiqatlarda iştirak edən beynəlxalq arxeoloji ekspedisiyanın tərkibində İtaliyanın Kataniya Universitetindən başqa Florensiya şəhərində yerləşən elmi tədqiqat mərkəzindən də mütəxəssislər fəaliyyət göstərirlər.

Qazıntılar zamanı "Tava təpə"dən ərzaq və çörək istehsalı mərkəzi, quyular, böyük ərzaq ehtiyatlarının saxlanması, ocaq qurğuları, yüksək temperaturda bişmiş gil və torpaq hissələri, dən üyütmə üçün alətlər, çörəyin üzərinə xüsusi naxışlar vurmaq üçün gil möhürlər aşkar edilib.

Azərbaycan-İtaliya Beynəlxalq Arxeoloji Ekspedisiyanın rəhbəri Bəxtiyar Cəlilov qeyd edib ki, tədqiqat zamanı ərazidə aşkar olunan saxsı qabların bərpası və restavrasiyası, onların qrafik təsviri həyata keçirilir: "Analiz üçün çoxsaylı nümunələr götürülüb və İtaliyadakı qabaqcıl laboratoriyalara göndərilib. Həmçinin ağac qalıqları, torpağın polinoloji analizləri aparılır".

Tapıntının Azərbaycan tarixi üçün əhəmiyyəti, oranı gələcəkdə ölkəyə milyonlar qazandıracaq arxeoloji-turistik məkana çevirmək mümkündürmü? Dövlət onun qorunması üçün hansı tədbirləri görməlidir?

Mövzu ilə bağlı Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri Fazil Mustafa Yeni Müsavat'a danışdı: "Əlbəttə, bu tapıntının elmi cəhətdən əsaslandırılması gerçəkləşsə, sonrakı mərhələdə dünya tarixi, memarlıq və yaxud tarixi-mədəni abidə irsinə daxil ola biləcək və bu da Azərbaycanın reklamı baxımından önəmlidir. Həmin əraziyə ziyarətlər təşkil edə, bununla da çox sayda insanları cəlb edə bilərik. Beləliklə, bu cür tapıntıların brend tapıntıya çevirməli və da təbliğatını doğru qurmalyıq".

İtaliyalılar Kür sahilində elə bir xəzinə tapdılar ki...

"Tava təpə"dən quyular, böyük ərzaq ehtiyatlarının saxlanması, dən üyütmə üçün alətlər, çörəyin üzərinə xüsusi naxışlar vurmaq üçün gil möhürlər aşkar edilib - mütəxəssislər

AMEA Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun şöbə müdiri, tarix elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, tanınmış arxeoloq Akif Quliyev isə qeyd edib ki, qazıntı əsasən, qazıntı zamanı hansısa abidə aşkarlansa, dərhal onun mühafizəsi təşkil olunmalı, xüsusi rejimli muzey fondlarında qorunmalıdır: "AMEA Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun arxeoloji fondu var, əksər materiallar orada qorunub saxlanılır. Lakin elə materiallar da var ki, onlar tədqiq edildikdən sonra

respublikanın müxtəlif muzeylərinə təqdim olunur, muzeylərdə isə həmin materiallar xüsusi mühitdə qorunur.

Eləcə də muzeylərimizin özündə həm arxeoloji, həm də qızıl fond var. Arxeoloqlar tədqiqat işi aparır, abidələrin qorunması, digər sərğilərin hazırlanması, təqdimatlar və sairə, bunların hamısı Mədəniyyət Nazirliyi və Turizm Agentliyi tərəfindən həyata keçirilir. Çünki abidələr onlara məxsusdur, abidələrin qorunması, konservasiyası, bərpası da onların proqramı əsasında həyata keçirilir".

"Ölkədə abidələrin qorunması hansı səviyyədə aparılır" sualımıza arxeoloq bu cür cavab verdi: "Təəssüf ki, istədiyimiz səviyyədə qorunmur. Bəzən olur ki, hansısa layihə həyata keçirilir, bizi dövlət edirlər, gedirik, tədqiqat aparırıq, abidələr olarsa, aşkara çıxarıq. Məsələn, Bakı-Ceyhan boru xətti çəkilərkən marşrut üzərində olan bütün sahədə və onun mühafizə zolağında tədqiqat işləri aparılırdı. Bəzən elə olurdu ki, mühüm abidə aşkara çıxarıldı və bu zaman marşrut xəttinin istiqaməti dəyişdirilirdi. Və yaxud hansısa abidə aşkarlanarkən dərhal işlər dayadılır-

landı, abidə tədqiq olunduqdan, götürüldükdən sonra boru xəttinin tikintisi davam etdirilirdi. İndi də bu proses Qarabağda davam etdirilir. Orada da su, qaz xətləri çəkilən zaman hansısa arxeoloji nümunələr aşkara çıxarıq. Məsələn, Bakı-Ceyhan boru xətti çəkilərkən marşrut üzərində olan bütün sahədə və onun mühafizə zolağında tədqiqat işləri aparılırdı. Bəzən elə olurdu ki, mühüm abidə aşkara çıxarıldı və bu zaman marşrut xəttinin istiqaməti dəyişdirilirdi. Və yaxud hansısa abidə aşkarlanarkən dərhal işlər dayadılır-

Azərbaycanda günəş enerjisi istehsalı rekord səviyyədə

Azərbaycanda günəş enerjisi istehsalı rekord səviyyədə artıb. Belə ki, bu ilin ilk yarısında günəş enerjisi istehsalı 9 dəfə artaraq 32,3 mln. kVtədən 286,6 mln. kVtəyə çatıb. Ölkə üzrə elektrik enerjisinin istehsalı 13 557,4 mln. kVtə olub. Bu dövrdə külək elektrik stansiyalarında 29,7 mln. kVtə, günəş elektrik stansiyalarında 286,6 mln. kVtə elektrik enerjisi istehsal edilib. Beləliklə, yaşıl enerji mənbələri üzrə elektrik istehsalı ötən ilin müvafiq dövrünə (1081,7 mln. kVtə) nisbətən iki dəfəyə yaxın artaraq 2032,4 mln. kVtəyə çatıb.

İqtisadçı deputat Vüqar Bayramov deyib ki, COP29-a ev sahibliyi edəcək Azərbaycanda bərpa olunan mənbələrdən enerji istehsalının artırılması regionda yaşıl enerji zonasının genişlənməsinə dəstəkdir.

"Bu ölkəmizin iqlim dəyişikliyi və ətraf mühitin qorunması, eləcə də yaşıl iqtisadiyyatın güclənməsi ilə bağlı global və regional hədəflərə töhfəsidir.

İnkişaf etmiş ölkələrdə icmalar və eləcə də ailələr bərpa olunan enerji mənbələrdən, o cümlədən külək və günəş şüalarından enerji istehsal edərək, həm öz istehlaklarını ödəyirlər, həm də artıq hissəni dövlətə satırlar. Oxsar praktikanın Azərbaycanda tətbiq olunması elektrik enerjisi istehsalını artırmaqla yanaşı, vətəndaşların daha ucuz enerji almasına gətirib çıxara bilər. Bu, enerji istehsalı və satışına yeni yanaşmanın tətbiqinə imkan yaratmaqla yanaşı, enerji xərclərini azalda bilər. Bunun üçün icma əsaslı inteqrasiya olunmuş infrastrukturun formalaşdırılması da vacibdir".

Qeyd edək ki, Azərbaycanın bərpa olunan enerji mənbələri üzrə potensialı 27000 Mvt dəyərləndirilir. Bunun 23000 Mvt-i günəş, 3000 Mvt-i isə külək enerjisinin payına düşür. Günəş enerjisi üzrə demək olar ki, bütün ölkə ərazisində istehsalın təşkili mümkündür. Külək enerjisi üçün isə Bakı şəhəri, Abşeron və Xızı rayonları daha əlverişli hesab olunur.

mümkündür: "Ümumiyyətlə, arxeoloji qazıntılar nəticəsində əldə olunmuş faktlar onu göstərir ki, Azərbaycan xalqı qədim xalqdır, mədəniyyəti qədim dövrlərə dayanır. Buna Azıx mağarası real sübutdur. Əlbəttə ki, bu cür tapıntıları açıq səmada muzey şəklinə salıb, kütləvi turizm məkanına çevirmək mümkündür. Bu cür təcrübə qardaş Türkiyədə artıq var. Belə ki, orada 1945-ci ildən başlayaraq aparılan arxeoloji qazıntılar bu günə qədər də davam etdirilir və böyük turist axını cəlb olunur.

Əminəm ki, təkə Azərbaycanı cəlb edən, qədim İrəvan şəhərindən başlayaraq, Şərqi Zəngəzurdə arxeoloji qazıntılar aparılırsa, əcdadlarımıza məxsus xeyli tapıntılar aşkara çıxar. Bu cür tapıntılar dünyada xalqımızın qədimliyi, qədim mədəniyyətə sahib olmasını təbliğ edir və bu çox önəmli məsələdir".

Turizm eksperti Rəhman Quliyev də qeyd etdi ki, bu cür tapıntıları açıq səmada muzey şəklinə salıb, böyük turizm məkanına çevirmək

□ **Xəlida GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Dünya bazarında qızılın qiymətinin bahalaşması prosesi davam edir. İyulun 17-də avqust fyuçersləri üzrə 1 unsiya qızılın qiyməti 2465 dollara çatıb. Beynəlxalq analitik mərkəzlərə görə, qızılın belə bahalaşması dünya mərkəzi banklarının bu il gözlənilən pul siyasətini yumşaltma qərarlarının ləngiməsi ilə bağlıdır.

Bir neçə gün əvvəl ABŞ Federal Ehtiyat Sisteminin rəhbəri Cerom Pouell son zamanlar ABŞ-da inflyasiyanın 2 faizlik hədəf səviyyəsinə doğru irəliləməsinə inamın artdığını deyib. O əlavə edib ki, tənzimləyici uçot dərəcəsinə azaltmağa qərar vermək üçün inflyasiyanın 2 faizədək enməsinə gözləməyəcək.

Doğrudur, analitiklər FED-in bu ay keçirəcəyi toplantıda faizləri azaldacağını gözləyirlər. Lakin bu qərarın sentyabrda verilməsi ehtimalı demək olar ki, 100 faiz qiymətləndirilir. FED-lə yanaşı Avropa Mərkəzi Bankı, İngiltərə Bankı və Çin Xalq Bankının pul siyasətini yumşaltmağa yaxın vaxtlarda başlayacaqları gözlənilir.

Qızılın qiymətindəki bahalaşmanın bir səbəbi kimi tələbat artımının istehsal artımından daha yüksək olması göstərilir. Belə ki, son onillikdə qızıl hasilatı sektoru bir sıra problemlərlə üzləşib: hasilat xərcləri artıb, ehtiyatlar tükənir və investisiyalar yetərli olmayıb. Qərb qızıl hasilatı şirkətləri mədən imkanlarını genişləndirməkdənsə, dividendlər ödəməyə və səhmlərin geri alınmasına üstünlük verirlər.

Keşfiyyat xərcləri 2012-ci ilin pik həddi ilə müqayisədə 50 faiz azalıb, dünyanın ən böyük qızıl hasilatı şirkətləri arasında dividend ödənişləri isə fərtinalı şəkildə artıb. Məsələn, "Newmont Mining" 2020-ci ildən 2022-ci ilə qədər ödənişini üç dəfə artıraraq səhm üçün 14 sentdən 55 sentə yüksəldib. "Barrick Gold" 2022-ci ildə dividendlərini iki dəfə artırıb və 1 milyard dollarlıq səhmi geri alacağını açıqlayıb.

Keşfiyyata investisiyaların azalması səbəbindən hasil edilə bilən qızıl ehtiyatları azalır və bu ehtiyatların keyfiyyəti pisləşir ki, bu da son nəticədə daha yüksək mədən xərclərinə gətirib çıxarır. Mədən sənayesinin ən mühüm göstəricisi olan AISC - mədənin saxlanması üçün ümumi xərc - 2020-ci ildən bəri 30 faiz artaraq 1300 dolları keçib.

Dünyada qızıl hasilatı həcminə görə Çin birinci yerdədir - 2023-cü ilin sonunda orada 370 ton qızıl hasil edilib. Eyni zamanda çinlilər öz resurslarını sürətlə tükədir. Çində sübut edilmiş qızıl ehtiyatları 2023-cü ilin sonuna 3

Qızılı "qızıl qiymətinə" qaldıran səbəblər

Qızılın qiymətindəki bahalaşmanın bir səbəbi kimi tələbat artımının istehsal artımından daha yüksək olması göstərilir

min ton təşkil edir. Böyük istehsal həcmli filizin keyfiyyətinin aşağı düşməsinə və istehsal xərclərinin artmasına səbəb olur.

Qeyd edək ki, qızıl ən qədim və ən etibarlı, eyni zamanda minilliklər ərzində nə populyarlığını, nə də alıcılıq qabiliyyətini itirməyən tək aktivdir. O, pulu inflyasiyadan və digər maliyyə-iqtisadi şoklardan qoruya bilən alət hesab olunur. Qızıl dünyanın ən mühüm mübadilə alətlərindən biridir. Məsələn, bu gün London Birjasında və bütövlükdə Amerika qızıl bazarında onun dəyəri təkcə qiymətli metalın dinamikasını əks etdirmir, həm də bütün maliyyə bazarlarında əhval-ruhiyyənin göstəricisidir. Son zamanlar qızılın qiyməti və ona tələbat kəskin şəkildə artıb, çünki böhran zamanı bu metaldan investisiya sığınacağı kimi istifadə çox populyarlaşıb.

Qızılın cari qiyməti investitorlara global iqtisadiyyatın artım perspektivlərini təhlil etməyə və digər birja alətlərinin qiymət artımı meylləri və dina-

mikasına dair proqnozlar qurmağa imkan verir.

2023-cü ildə global mərkəzi banklar tərəfindən illik xalis qızıl alışı 1037 ton təşkil edib. Bu, mərkəzi bankların 1082 ton qiymətli metal aldıkları 2022-ci ilin rekord ilinə demək olar ki, bərabərdir. Dünyada qızıla ümumi tələbat (birjadankənar bazar istisna edib. Birjadankənar bazar da daxil olmaqla, 2023-cü ildə ümumi qızıl tələbi 4,899 tonla bütün zamanların ən yüksək səviyyəsinə çatıb.

Çin 2023-cü ilin sonunda ehtiyatlarına 225 ton qızıl əlavə edərək ən aktiv alıcı olub - bu, 1977-ci ildən bəri ölkə üçün ən böyük alış həcmidir. Çinin qızıl ehtiyatları 2235 tona və ya dünyanın ümumi qızıl-valyuta ehtiyatlarının 4,3 faizinə çatıb. Hələ 2019-cu ildə bu pay 2,9 faiz idi. 2024-cü ilin birinci rübündə Çin artıq rəsmi olaraq 189 ton qızıl alıb, qeyri-rəsmi alışların həcmi isə 543 ton qiymətləndirilir.

Son iki ildə digər əsas qızıl alıcıları Türkiyə, Hindistan, Polşa və Sinqapur olub.

Dünya Qızıl Şurasının (WGC) məlumatına əsasən, dünyanın mərkəzi bankları 2024-cü ilin may ayında ümumi ehtiyatlarını 10 ton artırılıb. Bu, artıq 12-ci aydır ki, mərkəzi bankların qızıl alışlarında artım davam edir. Lakin statistikaya görə, ilin əvvəlindən alış həcmi hər ay azalır. Belə ki, mart ayında ümumi alışlar 39 ton, apreldə 36 ton, may ayında isə 23 ton təşkil edib. Son 12 ayda orta aylıq bank alışları 42 ton olub.

May ayında ən böyük alıcılar arasında Polşa (+10 ton), Türkiyə (+6 ton) və Hindistan (+4 ton) liderlik edib. Qızıl satışına gəlinə, Qazaxıstan may ayında 11 ton sarı metal satıb. Ay ərzində ümumi satışlar isə 12 ton təşkil edib. Ümumilikdə qızıl ilk yarım il ərzində demək olar ki, 20 faiz bahalaşmış.

Hesab olunur ki, Trampın prezidentliyi qızıl üçün həm müsbət, həm də mənfi nəticələrə səbəb ola bilər. Belə ki, Trampın prezident olması vergilərin azaldılmasına gətirib çıxara, borcdan kapitalla keçidi dəstəkləyə və nəticədə

faiz dərəcələrinin azaldılması tempini ləngidə bilər. Digər tərəfdən, vergilərin azaldılması ABŞ-ın fiskal balansını pisləşdirəcək ki, bu da dolların vəziyyətini zəiflədə və alıcıları qızıl kimi təhlükəsiz aktivlərə doğru itələyə bilər.

Bu amillərin təsiri ilə qızılın bir unsiyasının 2,500 dollar

səviyyəsini keçməsi proqnozlaşdırılır.

WGC-nin son hesablamalarına görə, 2024-cü ilin əvvəlindən qızıl alışı sahəsində Türkiyə birinci, Çin ikinci, Hindistan isə üçüncü yerdədir.

Maraqlıdır ki, may-iyun aylarında Çin Milli Bankı ardıcıl iki ay qızıl almayıb. Bank alışlara fasilə verəcəyinə dair ilk mesajını açıqlayanda - iyunun əvvəlində qızılın qiyməti bir gündə 3,5 faiz azalıb.

Onu da qeyd edək ki, Azərbaycan qızılın həm hasilatçısı, həm də alıcısıdır. Rəsmi statistikaya əsasən, 2023-cü ildə Azərbaycanda 2614 kq qızıl istehsal edilib. 2022-ci ilə nisbətən qızıl istehsalı 17,7 faiz azalıb. Bu azalma Gədəbəy rayonunda

baş verən etirazlardan sonra əsas hasilatçının istehsalı dayandırması ilə bağlıdır.

Bu ilin yanvar-iyun aylarında isə Azərbaycanda 1 003,7 kq qızıl istehsal edilib. 2023-ci ilin ilk 6 ayı ilə müqayisədə qızıl istehsalı 2,9 faiz artıb, 2024-cü il iyul ayının 1-nə ölkədə 247,7 kq isə qızıl hazır məhsul ehtiyatı yaranıb.

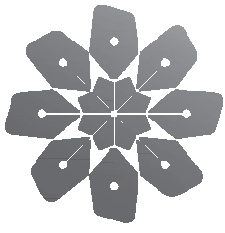
Istehsal olunan qızılın müəhim hissəsi ixracə yönəldilir. Belə ki, Azərbaycan 2023-cü ildə dünya bazarlarına 3 min 719,75 kq qızıl ixrac edib ki, bu da 2022-ci ilə müqayisədə 32 faiz azdır. Hesabat dövründə ixrac olunmuş qızılın dəyəri 162 milyon 755,82 min (azalma 12 faiz) dollar təşkil edib. 2023-cü ildə ixracın bütün həcmi İsveçrənin payına düşüb.

2024-cü ilin yanvar-may ayında isə qızıl ixracı 1199,09 kq təşkil edib. Bundan 45 milyon 281 min dollar gəlir əldə olunub. Bu dövrdə "Qızıl, digər yarımlaşmış formalarda çubuqlar, məfillər və profilər, lövhələr, təbəqələr və digərləri"nin idxalı 597 milyon 39,67 min dollar dəyərli 7971,58 kq təşkil edib.

Azərbaycanda qızıldan investisiya aləti kimi istifadə edən əsas qurum Azərbaycan Dövlət Neft Fondudur. "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitlərinin saxlanması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi haqqında Qaydalar"ına əsasən, fond investisiya portfelinin məcmu dəyərinin 15 faizə qədərini qızıla investisiya edə bilər.

Neft Fondu 2012-ci ilin fevralından qızıl alışına başlayıb. İlk dəfə 25 qızıl külçənin (10 000 troya unsiyası) həftəlik alış baş tutub. Daha sonra 2018-2020-ci illərdə qiymət dəyişkənliyi riskinin minimuma endirilməsi məqsədilə, 30,18 ton (970 146 troya unsiyası) qızılın mərhələli şəkildə (həftələr üzrə) bərabər miqdarda bölüşdürülməklə 2 il müddətində fondun investisiya portfelinə daxil edilməsi həyata keçirilib. 2018-ci ilin ikinci rübündən 2020-ci ilin ikinci rübünədək qızıl alış davam etdirilib, nəticədə fondun investisiya portfelində qızılın həcmi 101,8 tona (3 272 975 troya unsiyası) çatdırılıb. Daha sonra alışlar dayandırılıb, 2024-cü ilin əvvəlindən yenidən bərpa olunub. Birinci rübün yekununda qızılın həcmi 104,6 tona, ikinci rübün yekununda isə 114,9 tona çatdırılıb. Qızılın qiymətinin ən yüksək həddə çatdığı son 3 ayda Neft Fondu 10 tondan çox qızıl alıb. Nəticədə birinci yarımlın sonunda fondun investisiya portfelinin 8 milyard 574,6 milyon ABŞ dollarlıq hissəsini (14,8 faiz) qızıl investisiyaları təşkil edib.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Gənc nəslin milli mənlük şüurunun
inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik
hisslərinin tərbiyəsi**

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Aynur Sofiyeva bildirib ki, YAP-ın namizədləri arasında gənclər də var.

"İlk dəfə namizəd olan şəxslərin adı da siyahıda yer alıb. Parlamentdə olan veteran deputatların adı siyahıya əlavə edilib".

Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) sədri Məzahir Pənahov isə MSK-nın iclaslarından birində deyib ki, dairə seçki komissiyalarında yaranmış ekspert qruplarının tez-tez dəyişməsinin tərəfdarı deyil. "Ekspert qruplarına təlimlər keçirik, onlar təcrübə qazanırlar. Hazırda ekspert qruplarının tərkibinin 1/3-i əvvəlki şəxslərdir. Bu, çox azdır", - deyə MSK sədri bildirib. O qeyd edib ki, 375 ekspertin əksəriyyəti hüquqşünas olmalıdır. MSK-nın sədr müavini Rövşət Qasimov isə vurğulayıb ki, ekspertlərin seçiminə xüsusi gənclərə üstünlük verilib.

Göründüyü kimi, Azərbaycanda gənclərin xüsusilə siyasətdə fəallığının artırılması üçün işlər görülür. Müxtəlif sahələrdə uğurları ilə ölkənin gələcəyi üçün çalışan gənclərin dövlət idarəetməsində də uğur qazanması üçün şans yaradılır. Bəs gənclər özləri necə, si-

yasətdə iştiraklılığı necə görürlər?

"İslahatçı Gənclər" İctimai Birliyinin sədri Fərid Şahbazlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, gənclərin parlament seçkilərində iştirakına kompleks məsələ kimi yanaşmaq lazımdır: "Azərbaycanda olduqca uğurlu dövlət gənclər siyasəti həyata keçirilir. Bu siyasətin əsası Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Heydər Əliyev hakimiyyətə gəldəndən sonra Azərbaycanda gənclər siyasəti dövlət siyasətinin prioritet istiqamətinə çevrilib. Gənclər və İdman Nazirliyi yaradılıb, gənclər forumları keçirilməyə başlanıb, gənclərlə mütəmadi görüşlərin təşkili genişləndirilib. Gənclərlə bağlı qanunvericilik bazasının hazırlanması üçün təşəbbüslər çoxalıb. Gənclər siyasəti bu gün də davam etdirilir. Cənab Prezidentin rəhbərliyi altında gənclərin beynəlxalq rəqabətə tab gətirəcək keyfiyyətli təhsil alması, özünü ifadə edə biləcəyi üçün çoxsaylı işlər görüldü, layihələr, dövlət proqramları icra olunub. Bütün görülən

Gənc kadrlar önə çıxır

Fərid Şahbazlı: "Azərbaycan dövləti nəinki parlamentdə, hakimiyyətin müxtəlif qollarında gənc kadrların çalışmasına böyük maraq göstərir"

işlərin təməlinə Azərbaycan gəncliyinin milli-mənəvi dəyərlərə, dövlətçiliyə bağlı, eyni zamanda dünyadakı rəqabət prosesinə dözəcək qədər intellektual, mobil gənclər ordusu görmək istəyi dayanır. Təsədüfi deyil ki, bundan əvvəlki bütün seçkilərdə hakim Yeni Azərbaycan Partiyası tərəfindən gənclərə üstünlük verilib. Partiyanın sıralarından gənc millət vəkilləri seçilib. Parlamentin tarixində 25-26 yaşında deputat seçilənlər var. Bu, şübhəsiz ki, Azərbaycan dövlətinin gənclərin dövlət idarəetməsində iştirakına göstərdi-

yi marağın və diqqətin nəticəsidir".

F.Şahbazlı vurğuladı ki, Azərbaycan dövləti nəinki parlamentdə, hakimiyyətin müxtəlif qollarında gənc kadrların çalışmasına böyük maraq göstərir: "Təsədüfi deyil ki, Prezident İlham Əliyev daim çıxışlarında gənclərə inandığını, gənclərin də daim ona güvənə biləcəklərini vurğulayıb. Hesab edirəm ki, bu, çox vacib mesajlardır. Ölkənin demək olar ki, bütün bölgələrində gənclər evi tikilib. Bu gün həm Yeni Azərbaycan Partiyasının sıralarından, həm də biter-

rəflər arasından gənclərə üstünlük verilməsi gənclərlə bağlı siyasi iradənin göstəricisidir. Bələdiyyələrdə, Prezident Administrasiyasında, parlamentdə, bir sözlə, dövlətin bir çox strukturunda çox sayda gənc mütəxəssisə rast gəlinir. Gənclərin olduğu hər yerdə dinamika, fəallıq var. Gənclər bütün proseslərin həyata keçirilməsinə qüvvəsidir. Bu baxımdan düşünürəm ki, növbədənəkar parlament seçkilərində gənc namizədlər fəallıq nümayiş etdirəcəklər və parlamentin işində yaxından iştirak edəcəklər".

Gələcək Azərbaycan Parti-

yasının sədri Ağasif Şakiroğlu növbədənəkar seçkilərlə bağlı Sherg.az-ın suallarını cavablandırarkən bildirib ki, seçkilər Prezident İlham Əliyev cənablarının 2019-cu ildə başlatmış olduğu böyük islahatlar paketinin növbəti uğurlu mərhələsi olacaq: "Parlamentdə tək-cə danışanlar deyil, həm də xalqla işləyən, innovativ metodları özündə birləşdirən modern gənclər çoxluq təşkil edəcək. O gənclər ki, dövlətinin - onun rəhbərliyinin siyasi kursunu dəstəkləyir. Düşünürəm ki, parlament gəncləşməli və dövlətçiliyimizin güclənməsi istiqamətində yürüdülməli siyasəti dəstəkləyən gənclər çoxluq təşkil etməlidir. Gələcək gənclərindir. Ölkəmizin parlamentində siyasi vitrini dəyişmək zəruridir. Heç şübhəsiz ki, gənclərin səhvləri ola bilər. Heç kim qüsursuz deyil. Ancaq gəncliyin səhvi, çılğınlığı bəzi qrup maraqlarına, "5-ci kolon" maraqlarına xidmət edərək dövlətçiliyimizə zərər vurmaq istəyən insanların etdiklərindən min dəfələri kiçik ola bilər. Gənclərin parlamentçilik təcrübəsini formalaşdırmaq lazımdır. Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə gənclər gələcək üçün formalaşdırılmalıdır".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Nigar HƏSƏNLİ

Qazaxıstandakı Azərbaycan diasporunun nümayəndələri Bakıda Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsində onlarla görüş keçirilib

Qazaxıstanda diaspor sahəsində təmsil olunan soydaşların, həmçinin dövlət strukturlarında və media qurumlarında çalışan qazax milliyyətli nümayəndələrin "Prezidentlərin izi ilə!" şüarı altında Azərbaycana səfəri çərçivəsində Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsində görüş keçirilib.

Azərbaycanın Dövlət Himninin səsləndirilməsi ilə başlayan görüşdə Vətənimizin bü-tövlüyü uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

İlk olaraq Azərbaycan-Qazaxıstan dostluğunu və Qazaxıstanda yaşayan Azərbaycan icmasının keçirdiyi tədbirləri əks etdirən videoçarx nümayiş olunub.

Tədbiri giriş sözü ilə açan komitə sədri Fuad Muradov qonaqları salamlayıb, komitə-

nin fəaliyyəti, həyata keçirdiyi layihələr, xaricdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan evləri, Koordinasiya Şuraları, avqust ayında Laçında keçiriləcək Diaspor Gənclərinin V Yay Düşərgəsi haqqında məlumat verib. Bir çox sahələrdə olduğu kimi, diaspor və lobbicilik sahəsində də Azərbaycan-Qazaxıstan əməkdaşlığının yüksək səviyyədə davam etdiyini bildirib. Komitə sədri 44 günlük Vətən müharibəsində Qazaxıstanda yaşayan Azərbaycan icması tərəfin-

dən çoxsaylı dəstək məktubları və müraciətlərin daxil olduğunu vurğulayıb. Xaricdə yaşayan soydaşlarımızın təşkilatlanmasının vacib proseslərdən biri olduğunu qeyd edib. Komitə sədri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin iştirakı ilə Füzuli şəhərində inşa olunan Kurmanqazi adına Uşaq Yaradıcılıq Mərkəzinin açılışının ölkələrimiz və xalqlarımızın dostluğunun, qardaşlığının, qarşılıqlı dəstəyinin daha bir simvolu olduğunu söyləyib.

Daha sonra Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının Humanitar

sinin əməkdaşı Şakir Səlimov çıxışında görüşün əhəmiyyətindən, Azərbaycan dövlətinin xaricdə yaşayan soydaşlarımıza göstərdiyi diqqət və qayğıdan, Qazaxıstanla Azərbaycan arasındakı səmimi münasibətlərdən, dərin tarixi bağlardan bəhs edib.

Kostanay vilayəti "Birlik" Etnomədəni Birliyinin sədri Rafael Hacıbəyov Azərbaycan-Qazaxıstan münasibətlərinin genişləndirilməsi istiqamətində hər cür dəstəyin göstərilməsinə hazır olduqlarını qeyd edib.

siyasət, diaspor, multikulturalizm və dini məsələlər şöbə-

Türküstan vilayəti "Qara-bağ" Azərbaycan Etnomədə-

ni inkişaf edəcəyinə əminlik-lərini bildiriblər.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 124 (8497) 18 iyul 2024

Bunları bilirsinizmi?

- * Paltara yapışmış saqqızı qoparmaq üçün həmin paltarı soyuducunun buzlu yerində 1 saat saxlamaq lazımdır. Əgər paltar buzlu yerə yerləşmişsə, onda saqqız yapışan yerə buz parçası qoyun.
- * Gümüş əşyaları təmizləmək üçün naşatır spirtinə həmin əşyaları salmaq lazımdır, sonra soyuq su ilə yumaq və yun əski ilə qurulamaq lazımdır.
- * Gümüş bəzək əşyalarını təmizləmək üçün isə onları bir parça sink və qaynar paltar sodası məhlulu tökülmüş suya salmaq lazımdır.
- * Rütubət ləkəsi olan gümüş əşyaları diş məcunu ilə təmizləmək olar. Xanımların işinə yarayacaq məsləhətlər.
- * Bankanın polietilen qapağını açmaq üçün bankanın üstünə qaynar su olan qab qoymaqla açmaq olar. Beləliklə qapaq isinəcək və asan açılacaq.
- * Çaydanı ərpdən təmizləmək üçün: Boş çaydanı isidib içinə bir stəkan suyu təzyiqlə tökmək lazımdır. 1-2 paket limon turşusu qatılmış suyu ərpli çaydanda qaynatmaq olar. 1 çay qaşığı sodanı suya qataraq, çaydanda 30 dəqiqə müddətində qaynatmaq lazımdır.
- * Holland pendiri keçirdiyiniz sürtkəci təmizləmək üçün, sürtkəcdən yarım çiy kartof keçirin. Bundan sonra sürtkəc rahat təmizlənəcək.
- * Kartofun bişərkən xırçılılı və qırmızımtıl rəngdə olması üçün qızartmazdan əvvəl kartofu yaxşıca qurutmaq lazımdır. Bunun üçün dəsmaldan istifadə edə bilərsiniz. Daha sonra qaynar yağın içinə atmaq və qızardandan sonra duzlamaq lazımdır.
- * Təzə kartofu təmizləmək üçün, qabyuyan sungərdən (bir tərəfi porolon, digər tərəfi kələ-kötür material olsun) istifadə edin.
- * Kartofu uzun müddət saxlamaq üçün: Kartofu saxlayacağınız yer təmiz və quru olmalıdır. Kartofu zirzəmidə saxlayacağınız təqdirdə ventilyasiya üçün pəncərə qoymaq lazımdır. Kartofu qış fəslində 2-5 dərəcə istilikdə və 85-95 % nisbi rütubət şəraitində saxlamaq lazımdır.
- * Ütünüzün altını duzla təmizləyin.
- * Bıçaqdan soğan iyini aparmaq lazım olduqda, bıçağı bitki yağı ilə silin.

Ayda yaşamaq üçün əlverişli olan mağara tapıldı

Alimlər Ayda mağara tapıblar və onlar nə vaxtsa astronautların orada yaşayacağına ümid edirlər.

Bu barədə İtaliya alimləri açıqlama yayıb. Mağaraları İtaliyanın Trento Universitetinin alimləri Lorenzo Bruzzone və Leonard Karrer "Sakitlik dənizi" adlanan məşhur Ay bölgəsinin şəkillərini araşdırarkən aşkar ediblər.

Elm adamları qeyd edib ki, bu mağara nezeri cəhətdən Yer peykində yaşayış məqsədilə əlverişli baza yaratmaq üçün ideal yer ola bilər.

İtalyan alimlərin radarından istifadə edərək tapdıqları mağaranın dərinliyi ən azı 100 metrdir. Bununla belə, tədqiqatçılar bunun Ayın hələ araşdırılmamış yeraltı dünyasında gizlənən yüzrlə oxşar mağaradan yalnız biri olduğunu düşünürlər.

Alimlər hesab edirlər ki, mağara milyonlarla, hətta milyardlarla il əvvəl, Ayda isti lava hərəkət edərkən yaranıb.

"Bizim səthin çox yaxşı fotoşəkilləri var. Biz "Apolon" missiyasının hara eniş etdiyini görə bilirik, lakin səthin altında nəyin olduğunu barədə heç nə bilmirik. Burada kəşf üçün böyük imkanlar var", - Avropa Kosmik Agentliyindən Françesko Sauro bildirib.

Ayda tunellər tapıldı

Günəş şüaları düşəndə Ayda temperatur +127°-yə qədər qalxa, düşməyəndə isə -173°-yə qədər enə bilər.

"Nature Astronomy" jurnalında dərc olunmuş məqaləyə görə, Rusiya, Çin və ABŞ-ın Ayda yaşayış bazaları tikmək planları var. Bunun üçün Ayda tunnel qazmaq tələb olunur.

Ancaq alimlər bu yaxınlarda kəşf ediblər ki, Ayda artıq tunellər var. ABŞ-ın "Lunar Reconnaissance Orbiter" kosmik aparatı Ayın görünən tərəfində tədqiqat apararkən orada çoxlu çuxur aşkarlayıb və temperaturun +17° səviyyəsində qaldığını müəyyən edib. Çuxurların dərinliyində temperatur daha

sabitdir. Alimlər güman ediblər ki, bu çuxurların bəzisi çökmüş lava borusudur.

Tunellərin uzunluğu 30-80 metr, eni isə təxminən 45 metrdir. Ayın səthinə təxminən 200 çuxur məlumdur. Bu çuxurlar gələcəkdə Ay işğalçıları üçün təhlükəsiz daldalanacaq rolunu oynaya bilər.

Hansı saatlarda yatmaq ürəyə xeyirdir?

Birləşmiş Krallıqdakı Ekseter Universitetinin alimləri yuxu rejiminin ürək xəstəliyi ilə əlaqəsini araşdırıblar. Bildirilib ki, araşdırmalarda 43-79 yaş arasında 88 min nəfər iştirak edib. Onların biləyinə taxılan cihaz bir həftə ərzində izlənilib. Sonra iştirakçıların yuxu saatları ilə ürəyinin sağlamlığı müqayisə edilib.

Araşdırmalar nəticəsində məlum olub ki, saat 22:00 və 23:00 arası yatan şəxslərdə ürək xəstəliyinin olma riski aşağıdır.

23:00 - 00:00 arası yatan şəxslər isə ürək xəstəliyi riskini 12 faiz artırmış olur. Axşam saat 10-dan tez yatanlar isə bu riski 24 faiz artırır.

Tədqiqatın aparıcı müəllifi David Plans bunu sirkadiyalı ritmlə əlaqələndirir:

"Bədənin fiziki və zehni fəaliyyətini tənzimləməyə kömək edən sirkadiyalı ritm adlanan 24 saatlıq daxili saati var. Tədqiqatımızdan hələ də səbəb əlaqəsini çıxara bilməmişik. Amma nəticələr göstərir ki, çox erkən və ya gec yatmaq bədən saatını pozur və ürək-damar sağlamlığı üçün mənfi nəticələrə səbəb ola bilər".

Dünyada cəmi 6 ədəd olan balinalardan biri sahile çıxdı

Yeni Zelandiyanın Otaqo bölgəsində dünyada cəmi 6 ədəd olduğu təxmin edilən balina sahile çıxıb.

Onun erkək "dimdikburun balina" olduğu müəyyən olunub. Mütəxəssislərin sözlərinə görə, bu növ balinalar haqda məlumat azdır. Bundan başqa, dimdikburun balinanın 1800-cü illərdən bəri bütün dünyada yalnız altı nümunəsi sənədləşdirilib və biri istisna olmaqla, hamısı Yeni Zelandiyadandır.

Heyvanları izləyəcək yeni robot yaradıldı

Son bir neçə ildə robot istehsalçıları, dördayaqlı robotların çöl şəraitində daha yaxşı hərəkət edə bilmələri üçün onların hərəkətlərini heyvan hərəkətlərinə bənzətməyə çalışırlar.

Lent.az xəbər verir ki, bunun üzərində çalışan şirkətlərdən biri də "Tencent Robotics X"dir.

Dörd ayaqlı robotlarda çevik hərəkəti təmin etmək üçün perspektivli inkişaf aparılır. Bununla belə, bu modellər tez-tez simulyasiya edilmiş mühitlərdə sınaqdan keçirilir. Real dünya mühitində, real robotlarda tətbiq edildikdə, onların performansı bəzən azala bilər. İndi isə çevik dördayaqlı hərəkəti həyata keçirmək üçün yeni bir addım atılıb. Şirkət, hərəkət sensorları və kameralar tərəfindən toplanan hərəkət edən heyvanların görüntülərindən istifadə edərək yeni model üzərində işləməyə başlayıb. Təqilid öyrənmə adlanan bu yanaşma, bəzi dördayaqlı robotlarda heyvana bənzər hərəkətləri təkrarlamağa imkan verir.

Çində Tencent Robotics X tədqiqatçıları, dördayaqlı robotlarda heyvana bənzər çevik hərəkətləri yerinə yetirməyi asanlaşdırmaqla yeni modeləşdirmə təqdim ediblər. Nature Machine Intelligence jurnalında dərc olunan bir məqalədə təqdim edilən bu çərçivə, əvvəlcə "MAX" adlı dörd ayaqlı robota tətbiq edilib və son dərəcə ümidverici nəticələr əldə edilib. Tədqiqatçılar tərəfindən təqdim edilən yeni modeləşdirmədə, hər biri fərqli bir hərəkət tapşırığına və robot qavrayış səviyyəsində məlumat çıxarılmasına diqqət yetirən üç mərhələli öyrənmə prosesi müzakirə olunacaq. Heyvanların hərəkət məlumatlarından istifadə etməklə əldə edilən məlumatlar robotlara ötürüləcək. Bu, robotların həqiqi heyvanlar kimi hərəkət etməsinə imkan verəcək. Tencent Robotics X, bu testləri ilk dəfə "MAX" adlı dördayaqlı robota tətbiq edib.

Məlumatların ötürülməsindən sonra "MAX" heyvanları təqilid edə, mürəkkəb maneələri dəf edə və təqib oyunlarında uğur qazana bilər. Şirkət, modelin ilk sınaqlarda müvəffəqiyyətli olmasına baxmayaraq, fərqli mühitlərdə necə davranacağını hələ bilmədiklərini bildirib. Gələcəkdə model, digər dördayaqlı robotlara da uyğunlaşdırıla bilər. Beləliklə, onları real dünya mühitlərində istifadə etmək asanlaşa bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.